

קונטרס

טעם זקנים

שיחות התחזקות בעבודת השם
ע"ד הסלולה של
רביה"ק מוהר"ן מברסלב זי"ע
מאת הרה"ח
ר' לוי יצחק בענדער ז"ל
מתובל בסיפורי עובדות מאנ"ש מדורות הקודמים
מתורגם ללשון הקודש

נא

מכון
טעם
זקנים
שיחות של
רבי לוי יצחק בנדר ז"ל

תוכן השיעור

החנות זרקה אותו...

"ומקבלין דין מן דין" - אפילו בשתיקה!

בחר לך את 'בית הדואר'

הלא אמרתי לכם תורה!

האמת לאמיתה!

"קטן וגדול שם הוא"

תלך לציזון בטרם תטעם משהו

...ומה אתה אומר?

להתשמש עם 'חוס'

שפת האידיש

כל הענין של התבודדות

'כוחו של משה' גדול יותר

"כשאדם חושב בלבו"

אתי עזבו מקור מים חיים

לצעוק 'ע' קלין'

"אם לא יגיד"

אין אדם עובר עבירה...

"עכשיו"

"נשכחתי כמת מלב"

פצצת אטום!

מעשה מבטחון

"ביום ההוא אבדו עשתנותיו"

'שעה' או יותר?

תיכף כשאדם רוצה...

ידום וישתוק

הערות והארות מתקבלות בחפץ

לב, נא להתקשר אל:

יוסף מענדל האס

מאנסי ארה"ב

072-257-3456

(חו"ל : 1-845-200-0443)

כל הזכויות שמורות

קונטרס זה הינו תרגום של

קונטרס צ"ג בשפת האידיש

לקבלת הקונטרס וכן ההקלטה (MP3)

של השיעור, יש לפנות דרך

האימייל:

Rlyb148@Gmail.Com

לתרומות והשתתפות בהוצאות יש

לחייג: 0548-432-460

ניתן להאזין לכל השיחות שי"ל על

ידינו:

בקו 'מערכת ברסלב'

ארה"ק: 02.560.7387

ארה"ב: 646.585.2985

ענגלאנד: 0330.390.0487

בעלגיע: 03.808.1775

לשמיעת השיעור המצו"ב יש להקיש:

2.1.2.1.1# ואח"כ #93

פרשת בלק

שנת תשל"ה

(טייפ מס' #88)

החנות זרקה אותו...

(חסרה ההתחלה, משוחחים אודות ההנהגה אצל אנשי שלומינו, לא להתערב וליתן עצות פרטיות לאחרים!)

ר' שמואל מאיר אנשין העתיק את דירתו מיפו לירושלים, הוא נותר ללא מקור פרנסה כלשהי, ללא שום פרנסה. א געוואלד א געוואלד! הוא הסתובב עם ספרים ברחוב, נכנס לבית של השני כדי למכור לו ספר. נקל לתאר שהוא היה עני ואביון.

כל כך נזהרו בקרב אנשי שלומינו מלומר לאחרים מילה. פחדו, שכן השני יכול לבוא לידי ירידה נוראה אם לא תהיה לו פרנסה. וגם באופן כללי הוא עלול להידרדר נורא. מאד נזהרו בזה. זהו אחד היסודות אצלנו.

“ עי' תוכן הסיפור ב'טעם זקנים', קונטרס מ"ז, והרי לשונו שם: (השואל: את ר' אברהם ר' נחמן'ס לא שייך היה לשאול?) הוא לא ענה! למשל אצל מאיר אנשין, דבר כזה, אפילו במקרה שלו עם הדפוס, (שעבד בעיר יפו בבית דפוס שהיו מדפיסים בו גם ספרים פסולים, והיתה פרנסתו תלויה בזה), גם שם לא אמר לו 'עזוב את המקום', הוא רק אמר לו: 'אולי תוכל לפעול אצל בעל הדפוס שייתן לך להדפיס רק ספרים כשרים!'. (אחד הנוכחים: אולם לאחר זמן הוא כן מצא מכתב?] - בו כתב לו ר' אברהם ב"ר נחמן שיעזוב את בית הדפוס. והוא אכן עזב, והחל למכור ספרים מבית לבית). אחר כך כן, הוא מצא מכתב, לאחר זמן. גם כן אותו הדבר, הוא הכיר את ר' מאיר היטב, הוא ידע את נפשו של ר' מאיר, הוא ידע שבאמת גם ר' מאיר עצמו אינו חפץ בזה, ור' מאיר לא יתחרט על כך, ר' מאיר לא יפול בדעתו מחמת זה, ולכן הורה לו ברורות! הוא מאד נזהר!.” ועי' בספר "תולדות שמואל" - ימי חייו של הרב החסיד רבי שמואל העשיל פרידמאן ז"ל מאנ"ש - בהג"ה על יום ערב שב"ק פרשת עקב שנת תרע"ב, עיי"ש

בזמנו של רבי נתן היה יהודי ושמו ר' חיים לירסמאן. הוא טמון באמת סמוך לקברו של רבי נפתלי. הוא היה אחד מגדולי אנשי שלומינו בדורו. [בשנים מאוחרות יותר היה עוד יהודי בשם ר' חיים, היה זה נכדו, זה כבר היה בזמננו].

בקיצור, הוא היה אחד מגדולי אנשי שלומינו, ולפרנסתו עבד בחנות גדולה מאד, שם שימש בתפקידו כמזכיר ואף יותר מכך - את עול ניהול החנות כולה נשא על כתפיו.

היה יהודי עשיר גדול ושמו "זיידמאן". זיידמאן המבוגר היה יהודי ירא שמים ובעל צדקה, והוא היה הבעלים של החנות ההיא. הוא לא השגיח על שום דבר, הוא ידע שיש לו "לירסמאן" ועליו הוא סומך.

הוא כבר היה יהודי בן שישים וחמש אותו לירסמאן, וכשרבי נתן הגיע לאומן, הוא ניגש לרבי נתן ואמר לו בכאב: "רבי נתן, הרי אני כבן שישים וחמש שנים ועדיין אני טרוד עם החנות..."

הוא רואה שיש לו חיות ביהדות, בעבודת השם, ובחנות הוא חייב לנהוג בכשרות ולהזהר בממונו של הזולת, שכן האחריות מוטלת על כתפיו - אחריות מדין תורה, וזה שתופס לו את כל המה. הוא בא לשאול את רבי נתן האם הוא רשאי לעזוב את החנות?

ענה לו רבי נתן: "לא לא, אל תעזוב את החנות, כעת בשעת חצות לילה הלב בוער להשם יתברך, אך הלב לא תמיד נמצא, ואם תשליך את החנות אחרי גוון ותשאר ללא פרנסה, אתה עלול להידרדר ירידה נוראה, אל תזרוק את החנות! כשהחנות תזרוק אותך - או אז לא פעלת מאומה בענין!"

וכך הוה, עבר זמן מה והחנות נסגרה, החנות זרקה אותו... לא היה לו על מה להתחרט שהרי לא פעל מאומה בענין.

ר' אברהם ר' נחמן'ס סיפר זאת, שנבין עד היכן הדברים מגיעים. אפילו יהודי בגיל שישים וחמש שהוא עובד השם מופלג, ורבי נתן הרי הכיר את ר' חיים, הוא ידע איזה מין עבודה, איזה מין השתוקקות יש לו להשם יתברך, והוא כבר בן שישים

וחמש... באוקראינה אדם שהגיע לגיל שבעים, נחשב היה ליהודי זקן. הוא כבר בן שישים וחמש, הוא כבר ב'ערב שבת' של ימי שני חייו... לבו מלא געגועים להשם יתברך, הוא כוסף, הוא משתוקק. (ולכאורה היה לרבי נתן להורות לו: 'נו, תעזוב את עבודתך וזהו' – אך לא! ומדוע? משום שיישבו דעתם היטב, חשבו טוב טוב. לא תמיד נמצא מח האדם במצב כזה שהלב מתגעגע להשם יתברך.

(אחד הנוכחים: פה הוא כותב שהוא רצה להיות מקבל!)² כמוכן שזה מה שהוא חשב, הלא מהיכן יתפרנס אם יעזוב את החנות? המצב שם לא היה כמו פה. מי יתמוך בו?!

אני עוד שמעתי את הסיפור מבנו ר' משה. [צירל' היתה כלתו – זוגתו של ר' משה] וגם ר' אברהם ר' נחמן'ס סיפר זאת.

(ר' משה ביננשטוק: צירל היתה כלתו?) כן, כלתו של ר' חיים לירסמאן, ובתו של ר' אהרן ליפאוועצקער.³

² עי' אבניה ברזל, שו"ס ממוהרנ"ת זצ"ל, אות ב': "אחד שאל למוהרנ"ת שרצה להיות מקבל, ורצה לעזוב את החנות. ואמר לו מוהרנ"ת: עכשו לבך בוער לעבודת השם יתברך האלקסטו דער בייא (אתה אויז בזה), ואחר-כך כשתפל מזה ההתלהבות ולא יהיה לך פרנסה, גם-כן אז יהיה מה שיהיה, ולא הסכים לו. אלא אמר לו עשה לך שעורים קדם שתלך לחנות וגם בהחנות בעצמה תכין לך ספרים, ובעת שלא יהיה לך קונים תלמד בהם. ותשתוקק לזה שהשם יתברך יסבב סבות לטובה שתפטר לגמרי וכו'. וכן היה שהשתוקק כל-כך על זה וכו' פנ"ל כמדמה שהאיש הנ"ל היה ר' חיים ליריסמן הזקן".

³ עי' שיש"ק ח"ג תתקמ"ח: לפני פטירתו של רבי אברהם ב"ר נחמן בעת שכבר היה חולה מאד, נכנסה האשה מרת צירל (בת ר' אהרן ליפאוועצקער, היתה דודתו של רבי אברהם ב"ר נחמן) אל רבי אברהם וצעקה שם אודות הסוד הכמוס הנ"ל (מגילת סתרים): געוואלד, וועמען האט ער דאס איבערגעגעבן?!, כי שמעה מאביה שמקובל מרבינו שאחד בדור צריך לדעת מזה, ועתה כשיסתלק מהעולם לא ידע אף אחד מזה; ורבי אברהם היה אז כבר על ערש דוי, וכבר ניטל ממנו כוח הדיבור, (ולא נודע אם כבר מסרו, ולמי מסרו)."

⁴ נולד מברכתו של רביז"ל לאביו ר' מאיר הגביר ממעדוועדיווקע. מסתבר שעוד זכה להכיר את רביז"ל. הוא קיבל מאת ר' נפתלי את מגילת הסתרים ומסרה לפני מותו לר' אברהם ב"ר נחמן. מנו"כ בדימיטריווקע. (ע"פ גידולי הנחל)

”ומקבלין דין מן דין” - אפילו בשתיקה!

דיברנו מקודם שיחה בענין זה. אמנם נכון שהרבי מדבר מענין: ”ומקבלין דין מן דין”¹, אך הפשט של ’ומקבלין דין מן דין’ אינו, שאם הזולת מורה לי עשה כך, אני מקבל את דבריו - לא! הפשט הוא, שיושבים ביחד, משוחחים ככה, משוחחים מהענין בו עוסקים כעת, ועל ידי זה מקבלין דין מן דין.

בשעה ששנים יושבים ומדברים מתוך נקודת אמת, וחפצים לדעת מהי כוונתו של הרבי, אזי מתעוררת נקודה כלשהי והם מקבלין דין מן דין. אצל כל אחד מאירה נקודה השייכת לו, וכל אחד מקבל מרעהו. ואפילו שאינו יודע מה הוא מקבל, אבל הוא מקבל.

אם אחד יאמר לרעהו ’עשה כך’, וחברו יאמר לו ’עשה כך’ - לא זה הכוונה ’ומקבלין דין מן דין’. הכוונה היא לדיבורים היוצאים מנקודה הפנימית של החבר, דיבורים היוצאים מאליהם. לפעמים, ובעיקר, מאירה הנקודה על ידי הדיבור, ולפעמים אף על ידי שתיקה.

לפעמים כשהשני שותק ואני מתפעל משתיקתו, על ידי זה אני מקבל הארה מנקודתו על ידי שתיקתו. אני לומד נקודה מהשתיקה שלו, וזו הרי נקודת אמת. לכך התכוון הרבי כשהורה לנו לאחוז עצמנו בדיבור חברים. ועל ידי זה מתעוררת הנקודה, כשאחד מקבל מחברו, וחברו ממנו.

כתוב אצל המלאכים: ”וקרא זה אל זה”. כותב התרגום: ”ומקבלין דין מן דין”. איך זה נראה אצל המלאכים? כל מלאך בוער אחרת להשם יתברך, וכי נוכל לתאר לעצמנו קדושתו של מלאך? בעירה כזו להשם יתברך, התלהבות כזו להשם יתברך!

¹ליקוטי מוהר”ן ל”ד, אות ד’: ”יש בכל אחד מישראל, דבר יקר שהוא בחינת נקודה, מה שאין בחבירו. כמעשה דאביי ואבא אומנא (תענית כא:), שהשיבו לו לא מצית למעבד כעבדא דאבא אומנא וכו’. ובחינה הזאת שיש בו יותר מחברו, הוא משפיע ומאיר ומעורר לב חברו, וחברו צריך לקבל התעוררות ובחינה הזאת ממנו, כמו שכתוב (בתרגום ’וקרא זה אל זה’ (ישעי’ א)) ”ומקבלין דין מן דין”.

כל מלאך רואה רק כיצד המלאך השני בוער, הוא אינו רואה את עצמו כיצד הוא בוער. וכן המלאך השני רואה רק כיצד המלאך ההוא בוער. נמצא שעל ידי ראייתם זה את זה, מקבלים זה מזה, וזה מזה.

המלאך רואה: אוי, בערן כזה כמו שהמלאך ההוא בוער להשם יתברך! קדושה כזו! מסביר התרגום: 'ומקבלין דין מן דין' – הם קיבלו 'ברען' זה מזה להשם יתברך, אבל לא על ידי דיבורו של המלאך.

המלאך דיבר רק להשם יתברך ואמר שירה: "קדוש קדוש קדוש". כל מלאך אמר "קדוש קדוש קדוש", וכך קיבל כל אחד מזולתו. הוא ראה רק כיצד המלאך ההוא בוער, והמלאך ההוא ראה כיצד המלאך ההוא בוער, וכך קיבלו דין מן דין.

זהו מין אמת כזה, שהאמת הוא 'אמת ברור' ממש, אני רואה את האמת של השני והשני רואה את האמת שלי, זה נקרא "ומקבלין דין מן דין".

אולם אם אני מתערב בעניניו של השני, או שאני מורה לשני דרך כלשהי, זה כבר לא אמת. וכי אני יודע מה לומר לשני? וכי אני יודע מה לומר לזולת? כמה אנשים יש שנגזל מהם הנייחא דמוחין ולכבם נתמעט, רק בגלל שמתערבים לשני באורח חיו, בגלל שאומרים לשני דעה כיצד לנהוג. (הדרך הנכונה היא:) מעוררים בכלליות אחד את השני: 'עבדו את השם!'.

בחר לך את ניהול בית הדואר

הרבי אומר בתורה מ"ט: "אַתְּתָךְ גּוֹצֵא גְחֹן וְלְחִישׁ", מפרש רש"י: "שמע עצתה". אומר הרבי: "אתתך גוצא" פירושו: שהתפילה היא בקטנות; העצה יוצאת

מהתפילה, העצה צריכה להגיע מהתפילה, התפילה היא מקור כל העצות. הפשט של "אתתך גוצא גחון ולחיש" הוא: 'התכופף מעט', הוצא משם את העצה.

וכן הוא לענייננו, אמנם אחד אינו אומר לשני, אולם כשמדברים יחד מתוך אהבה ויראת שמים, אזי יוצאת העצה ממילא, וכל אחד מקבל מחברו, זוהי האמת!

גם רבי נתן לא נתן עצות לאחרים, הוא לא נתן לאף אחד עצות, עד שאפילו לבנו לא נתן עצה. הוא הרי יכול היה להורות לבנו שלא יקבל על עצמו את משרת הדוורות (כפי שמופך בהמשך).

היה איזה גרף, איזה פריץ, אינני יודע, מעשה שלם היה שם. אותו גרף אמר לר' יצחק: 'יש באפשרותי למנותך לפקיד באחת משלשת פרנסות דלהלן: ניהול בית הדואר, ניהול תחנת קמח, או שומר היער'. שאל ר' יצחק את אביו רבי נתן באיזה מהם כדאי לו לבחור? אמר לו רבי נתן: 'עדיף שתבחר לך את בית הדואר משום ששם תהיה פנוי יותר לעסוק בעבודת השם!'.

ר' יצחק לא שאל את רבי נתן באופן כללי אם לצאת לעבוד אם לאו, על שאלה כזו רבי נתן לא היה עונה לו, משום שזה כבר ענין של מסירות נפש. שאלתו הייתה:

וזה"ש, באות ה': "זזה פירוש (בבא מציעא נט): 'אתתך גוצא גחון ולחיש', פירש רש"י: 'שמע עצתה'. כי באמת: "אשה יראת ה'" היא בחינת עצה. כשהתפילה, היינו בחינת מלכות, בשפלות ובקטנות. בבחינת 'אתתך גוצא', בבחינת (שיר השירים ח'): "אחות לנו קטנה", בחינת (בראשית א'): "את המאור הקטן", בבחינת עצתו נופלת (סנהדרין כ"ב עין שם). צריך להקים אותה, בבחינת (עמוס ט'): "אקים את סוכת דוד". וסוכה זו שרה, שסכתה ברוח הקדש (מגלה י"ד), ושרה זה מלכות. בבחינת (משלי י"ט): "עצת ה' היא תקום", בבחינת (בראשית א'): "שני המאורות הגדולים". וזה: 'ולחיש לה', תקבל עצתה. וזה עליות התפילה שהיא בלחש. שהיא עבודה שבלב".

'עיי' ליקוטי מוהר"ן תניינא סי' ק"א: "אף על פי שנמצאים כמה עצות טובות בספרי רביז"ל, שהם מלאים עצות להתקרב להשי"ת, אעפ"כ על פי רוב קשה להאדם לקיים העצה בעצמה. על כן העיקר הוא תפילות ותחינות ובקשות, יהיה איך שיהיה, על כל פנים ידבר בפיו באיזה בחינה שהוא, ויבקש מהשי"ת תמיד, שיוציא אותו מחושך לאור ויחזירהו בתשובה שלמה באמת, ואל יתן דמי לו עד שיענהו. ואף על פי שהוא קורא וצועק להשם יתברך זה זמן רב מאד, ועדיין הוא רחוק מאד מאד, אף על פי כן אם יהיה חזק ואמיץ בתפלות ובקשות, בוודאי סוף כל סוף יענהו השם יתברך ויקרבו לעבודתו באמת, בוודאי בלי ספק, רק חזק ואמץ".

'מאחר ולפני שלשה פרנסות שונות, רצוני לדעת באיזה מהם כדאי שאבחר?' ועל כך השיבו רבי נתן: 'מבין שלשתם הדואר עדיף'.

מה היה בית הדואר? לידו מסרו את הדואר, והוא שכר לו עובד נאמן - באוקראינה - יהודי ירא שמים שהתחייב לשלוח הכל, הוא דאג לכך שכל המכתבים והכספים יגיעו ליעדם.

מידי יום היה עובד בית הדואר מסובב בין בתי העיר ואוסף מכתבים, כספים - כך היה נהוג פעם באוקראינה לפני מאה/מאה חמישים שנה. הדואר התנהל בידי אדם יהודי, לא מסרו את הדואר לגויים, חששו מגנבות, בחרו באדם יהודי ירא שמים שינהל את הדואר.

רבי נתן הבין שאם ר' יצחק ינהל את הדואר, ותחתיו יעבוד עובד יהודי שיעשה את העבודה, אזי יהיה פנוי לשבת ולעסוק בתורה ותפילה, ואף יוכל לקבוע לעצמו שיעורים קבועים.

כספים היו מעבירים רק לידיו, לא לעובדי הדואר; להיות אחראי על כספים. ותכף כשמסרו לידיו כספים, העבירם הלאה לאדם המבוקש, תכף העביר, וכך היה פנוי לשבת ולעסוק בתורה ותפילה.

אילו היה מקבל על עצמו ניהול טחנת הקמח או תפקיד שומר היער, נאלץ היה להקדיש זמן רב יותר לעבודתו. אמר לו רבי נתן: אתה שואל מה לקחת? עדיף שתקח את ניהול בית הדואר.

היה ר' אברהם ר' נחמן'ס אומר: אולם הוא לא שאל האם לקחת עבודה זו או שמא כלום, הוא שאל את רבי נתן איזה מבין שלשתם יקח? ועל כך ענה לו שיקח את הדואר.

מדוע? אילו היה שואל את רבי נתן אם לקחת אחד משלשתם או שמא אף לא אחד מהם, לא היה מקבל תשובה, משום שזה כבר ענין של מסירות נפש, ושם במקום שצריך למסור נפש, אי אפשר להורות לשני כיצד לנהוג".

הלא אמרתי לכם תורה!?

רק במקום שהתורה מצוה למסור נפש - שלשה עבירות חמורות שהם ב'יהרג ואל יעבור'. כשהתורה מצוה: 'יהרג ואל יעבור', אזי התורה היא זו שמצוה כך, וצריך באמת למסור נפש, יהודי שמאמין בה'!

(השואל: ובמקום שזה לא ענין של מסירת נפש כן רשאים לומר לשני 'עשה כך'?) גם במקרה כזה אין רשאים לומר לשני, ולהתערב בעניניו. לכל אדם יש סיבות כאלו ואחרות, ולכן גם במקרה כזה אין רשאים להתערב.

למשל, כשאנו מדברים מקימת חצות; יש 'דרך' של קימת חצות, זהו זמן קדוש, זהו עת רצון, צריכים להיות ער בזמן הזה. אנחנו מדברים מעצם הדבר, אבל למשל אם יבוא אחד ויאמר: 'קשה לי, אני חש בראשי' - אינני רשאי לומר לו 'עשה כך', שהרי אינני יודע מה מתרחש במוחו, מה מתרחש בראשו, כל דברינו נאמרים 'באופן כללי'.

שמה בתורה כ"ט, אחד בא לשאול את הרבי, היה זה לאחר שבועות, הוא נוסע לפריץ, מעשה שלם היה שם^ט. אמר לו הרבי: "הלא אמרתי לכם תורה!". הוא כבר קיבל תשובה לשאלתו מהתורה, שעל ידי 'שבח הצדיקים' יתקבלו דיבוריו, ואכן כך הוה.

^טעי' שיחות הר"ן רי"ד.

^טחיי מוהר"ן אות כ'.

^טעי' חיי מוהר"ן אות כ"ט.

כשבאו לרבי, כל אחד בא עם עניניו הוא, והיא היא גדולת הצדיק, שכל אחד מצא בתורה את הענין הנצרך לו, אולם לא באופן שהורו לו 'עשה כך'.

אפילו ישראל נעמירובער, הרבי לא רצה שהוא יסע למוסקבה, והרבי אף רמו לו, 'ככה ככה'; אולם הרבי לא התעקש עמו.

וזה אנו מדברים מהרבי בעצמו – אפילו הרבי לא נהג בדרך של 'עשה כך'.

"עי" בכוכבי אור, אנשי מוהר"ן, אות מ', המעשה שהיה: "מעשה באיש אחד ושמו ר' ישראל מנעמירוב אשר הפציר את אדמו"ר זצ"ל שיסכים לו לנסוע למקום המלחמה בשביל פרנסה, ואדמו"ר זצ"ל מדרכיו הנעלמים לבלי לדחוק את עצמו על שום דבר (כמובא מזה הרבה בסיפוריו הקדושים) ומחמת שאף על פי כן לא רצה בשום אופן להסכים לו, ענה ואמר לו בזה הלשון, "זאלסט זיך פיר נעמין יוא מיט ניין גלייך" [תקח לעצמך את הכן ואת הלא בשוה] (היינו שיהיה באמת שוה אצלו בלבו אם לנסוע או לא) אחר כך תאמר ה' קאפיטיל תהלים, און אחר כך ווי ס'וועט דיר אריין קומען אם דער מחשבה אזוי זאלסטו טוהן [ואחר כך איך שיכנס במחשבתך כך תעשה] וכן עשה האיש הנ"ל, ואחר כך בא לאדמו"ר זצ"ל ואמר לו שנפל בדעתו הן ואדמו"ר זצ"ל לא הוטב זאת בעיניו כלל, כי ידע ברור כיום שהאמת לא היה בלבבו שווי ההן ולא כן כאשר פקד עליו, כי באמת מחמת תבערת תאות ממון חשק ורצה בכל נפשו לנסוע הנסיעה הנ"ל ואמר לו אדמו"ר זצ"ל בזה הלשון: "נא מיט א פלאטציקיל קאן מען אמאל אהעכט חאפיין" [נו עם דג קטן לפעמים אפשר לתפוס הכט (דג גדול). ובעת שאמר לו אדמו"ר זצ"ל זאת, לא הבין כלל האיש הנ"ל את דבריו אלו ואחר כך נסע האיש הנ"ל לדרכו למקום הנ"ל, וסיבב שם השם יתברך ששכר אותו עשיר אחד לעסקיו והיה אצלו איזה זמן ונשא חן בעיניו, והיה ביניהם אהבה גדולה מאד, והעשיר הזה היה איש בליעל ורע מעללים, וגם כבר בא בשנים ומימיו עוד לא נשא אשה כלל, אבל מרב אהבתו להאיש הנ"ל התחיל לדבר על לבו מיום אל יום בדברים רכים וטובים, עד שהתחיל לפעול אצלו מעט מעט, והתחיל לעזוב את דרכו הרע ונשא אשה כשרה וצנועה, והתחיל לילך בכל יום ערב ובוקר להתפלל, עד שבמשך הזמן נתהפך לאיש אחר ממש, ונעשה באמת איש כשר ככל בני ישראל הכשרים. וכאשר ר' ישראל הנ"ל מנעמירוב הביט וראה שפעלו כל כך דבריו בהעשיר הזה מיד נזכר במאמר אדמו"ר זצ"ל שאמר לו על ענין נסיעתו שבדג קטן יכולים לחטוף דג גדול, כי באמת כן היה גם שם המשפחה של העשיר הזה "העכט", שמעתי כל זה מפי אבי הריני כפרת משכבו ששמע זאת מפי מוהרנ"ת ז"ל וגם מרבי נפתלי ז"ל".

האמת לאמיתה

אפילו רבי נתן! כשחמיו רצה למנותו לרב בעירו, ורבי נתן ראוי היה לאיצטלא זו שיוכל לקבל על עצמו את משרת הרבנות². הוא שאל את הרבי, והרבי ענה לו: 'בוודאי, בן בן'. שאל רבי נתן את הרבי: 'רבי, הלא אני ירא לענות על שאלות?'. (ענה לו הרבי:) "וכי מי ישמש רב, זה שאינו מתיירא?!!" זה שמתירא – הוא ראוי לשמש כרב³! כשתעורר שם שאלה ויהיה לך על דעת מי לסמוך – אזי הדבר יקל מעליך.

(המשיך רבי נתן ושאל:) 'רבי, אבל מהי האמת?'. (ענה לו הרבי:) "כך היא האמת, שתשמש כרב, למה לא?!". אולם רבי נתן רצה הרי (להישאר במחיצתו של הרבי, ולכן שאל שוב:) 'אבל מהי האמת לאמיתה?'. (ענה הרבי:) "נו, אם חפץ אתה באמת לאמיתה, אינך צריך לקבל עליך את עול הרבנות!".

וכי הרבי אמר לו 'לא'?! רק אחרי שדחק עצמו שהינו חפץ באמת לאמיתה (ענה לו הרבי כנ"ל), אולם לפני כן אמר לו הרבי: 'כן!', הנך חפץ באמת? ודאי שעליך להיות רב, למה לא? אחרי שדחק עצמו שהינו חפץ באמת לאמיתה, (השיבו הרבי:) 'אינך צריך לקבל עליך עול הרבנות!'.

וכן הוא לעניינו, כל אחד יש בו נקודה. הרבי ענה ואמר: "הכנסתי בכם הרבה אמת⁴!". אבל 'מי', ו'כמה' הוא חפץ באמת, וכמה הוא חפץ באמת לאמיתה, זה איננו יודעים אחד על חברו, שכן העיקר הוא בלב, "אמת בלבבו!".

²עיי' ימי מוהרנ"ת ח"א, אות ח'.

³גם עיי' בחיי מוהר"ן סי' תמ"ד, שמובא שם: "פעם אחת דיבר עמי, והיה רצונו קצת לעשות אותי אב בית דין באיזה קהילה. ושאלתי אותו כי יש לי מרה שחורה וחששות רבות בענין הוראות איסור והתר ואני מתיירא ומתפחד מענין ההוראה מאד. השיב לי: מה לחשוש ולדאוג; מאחר שיש לך על מי לסמוך שוב אין אתה מתיירא כלל. פירושו: מאחר שיש דעה שמכשיר ואתה סומך על אותה דעה אין להתיירא עוד כלל (אמר המעתיק: זה פשוט, שעל דעה שאינה מוסכמת להלכה, בוודאי אין לסמוך; רק רצונו לומר, שלא לחשוש חששות יתירות בענין זה)".

⁴עיי' חיי מוהר"ן תקל"ח: "אמר על אנשי שלומנו שקשה להם שירימו את עצמן להנהיג ברבנות והתנשאות מחמת שהכנסתי בהם אמת הרבה יותר מדי!".

כמה קבועה נקודת האמת בלב כל אחד, וכמה זה 'באמת', וכמה זה 'באמת לאמיתו' – מי יודע כל זה?! זה יודע רק בורא עולם לבד!

אם חותמו של הקב"ה 'אמת'¹⁰, הפשט הוא, שהקב"ה חפץ רק בנקודת האמת של כל אחד, "רחמנא ליבא בעי"¹¹, הקב"ה רוצה את הלב, ועיקר נקודת האמת נמצאת הרי בלב, "אמת בלבבו".

כשמדברים דיבור אמת – העיקר הוא הרי הדיבור היוצא מן הלב! את 'הלב' שלך אני רוצה! בלב – שם נמצאת נקודת האמת. ומי יכול לדעת זאת? אולם כשמדברים זה עם זה, אזי יוצא איזה דיבור של אמת, ונמצאו שניהם לומדים – זה מחברו, וחברו ממנו, וממילא נפעלים פעולות כאלו. זהו יסוד בעבודת השם!

וכמו כן צריך האדם לדבר דיבורים להשם יתברך, וכן לראות (להטות אזנו היטב) לדיבוריו של הצדיק, ועל ידי שלשת נקודות אלו יוצאת איזה נקודה של אמת".

אולם כשהשני חפץ להיות נותן, הוא רוצה להיות משפיע; הלא בחב"ד משתמשים רבות במושג זה: 'משפיע', 'משפיע'. אמנם גם אצלנו זה בדרך השפעה, אלא שההשפעה נעשית ממילא!

¹⁰גמ' שבת נה.

¹¹זוה"ק תצא רפא:

"עיינ תורה ל"ד, אות ח, וז"ש: "נמצא שצריך כל אחד לדבר בינו לבין קונו, כדי שיאיר בחינת נקודה, בחינת: "פי ידבר חכמות", להוא"ו, שהוא בחינת: "והגות לבי תבונות". ועל ידי זה נתבטל ערלת לבו, היינו חרפות, היינו אהבות רעות. וגם צריך כל אדם לדבר עם חברו ביראת שמים, כדי לקבל התעוררות בלבו מהנקודה שיש בחברו יותר ממנו, כמו שכתוב: "ומקבלין דין מן דין". כי בזה הבחינה שיש בחברו יותר ממנו, זאת הבחינה הוא בחינת נקודה. ושם בהנקודה הזאת, שורה האהבה הנקרא כהן. והנקודה הזאת, הוא בחינת צדיק לגבי חברו. והנקודה הזאת, מאיר ללב חברו, הנקרא וא"ו. וכל הנקודות הללו, היינו הנקודה הנקרא פי ידבר חכמות, וגם הנקודה שיש בכל אחד מה שאין בחברו. הם ענפים להצדיק, שהוא נקודה כלליות של כל ישראל. שהכל צריכין לקבל מתחילה מהצדיק, ואחר כך יקבלו דין מן דין, וכל אחד יקבל מנה ובה. ועל ידי שלשה בחינות אלו, נתבטל החרפות, היינו ערלת לב, היינו אהבות רעות".

“קטן וגדול שם הוא”

(עונה לשואל, השאלה לא ברורה) יש דיבור מרבי נתן: “כשמשרים תאווה – נעשים

ממנה שתיים”!

אנו יודעים שלעת זקנותו של רבי נתן, לאחר שהיה פושט תפילין של רש"י, היה טועם משהו, עוגה עם כוס תה, ולאחר מכן ישב עמור בתפילין רבינו תם והאריך (בתורה ותפילה) כשהוא עמור בתפילין^ט. רק לעת זקנותו נהג כך, בצעירותו לא. לעת זקנותו כשגופו כבר נחלש, נהג כך.

(ר' משה: תפילין של רש"י פשט תקף לאחר התפילה?) כן כן, אנשי שלומינו היו פושטים תפילין של רש"י אחרי 'עלינו' – לפני כן לא פשטו^ז. ובשמונה עשרה (בחזרת הש"ץ) ישבו עם קבלת עול!

כאן בירושלים תקנו תקנה, שבראש חודש, לפני שמוציאים את הספר תורה לקרות בו, פושטים תפילין של רש"י ומניחים תפילין דר"ת ושוהים קצת, כל הציבור שוהים קצת, אומרים ארבע פרשיות, ורק אחר כך מוציאים ספר תורה לקרות בו.

(ר' משה: לא אחרי מוסף?) לא, תפילין דר"ת מניחים לפני תפילת מוסף^ח!

ומה הועילו בתקנה זו? שבשמונה עשרה לא יצטרכו לפשוט ולהניח התפילין, ולומר הארבע פרשיות בחטף. זה אורך חמש שש דקות. ככה נהוג כבר מקדמת דנא!

“עי' שיח שרפי קודש ח"ג, אות שע"ד: "מוהרנ"ת אמר לענין שצריך רק תפילה בכדי לבטל את התאוות, ואין מועיל על זה עצות אחרות: "אז מען ברעכט א תאווה - ווערט צוויי..."; ורצה לומר שאת התאוות צריך לבטל לגמרי, כי אם רק מתגברים עליהן ושוברים אותן, אך לא מבטלים אותן - יכולות הן להתגבר אחר כך שוב ולהפילו יותר, ובדרך משל ששוברים דבר, שנעשה ממנו שני חלקים”.

“עי' כף החיים סי' כ"ה, ס"ק פ"ט.

^ז עי' מגן אברהם או"ח סימן כ"ה, ס"ק כ"ח.

^ח עי' נהר שלום דף י"ח ע"ב.

(ר' משה: עוד לפני שהגעתם לארץ ישראל?) לא, ר' אלחנן ספקטור ייסד תקנה זו!

היה איזה יהודי חשוב מאד שנכנס פעם להתפלל תפילת מוסף בבית מדרשנו (בראש חודש). לאחר התפילה התבטא: 'דבר כזה עוד לא ראיתי!' והוא נשאר להתפלל אצלנו, הדבר מצא חן בעיניו.

הוא ראה שכשמגיע ראש חודש, כולם חוטפים, אצים רצים, ואילו בבית מדרשנו שוהים חמש שש דקות, פושטים תפילין של רש"י ומניחים תפילין דר"ת, ואומרים הארבע פרשיות בנחת.

באיוב פרק ג'^{כב} כתוב: "קמן וגדול שם הוא". דרש פעם רבי נתן את הפסוק ואמר: "קמן וגדול?" – 'מי הוא הקמן ומי הגדול?' "שם הוא!" – זה יידעו רק בעולם האמת!" – כך דרש רבי נתן את הפסוק. ומדוע? משום שהכל סובב סביב נקודת האמת, נקודת האמת שבלבו.

תלך לציון בטרם תטעם משהו

(המשך השיחה אודות ליתן עצות לאחרים)

(ר' חיים שלמה רוטנברג: הלא רבי נתן הורה לרבי יצחק כששאל אותו לגבי ערב ראש השנה?) זה כבר ענין אחר; היה זה בערב ראש השנה, ור' יצחק שהיה חולה רצה תחילה למעום משהו בכדי שיוכל לשהות בציון זמן ממושך. אמר לו רבי נתן כך: "ערב ראש השנה

^{כב}ג, יט.

^{כב}עיי' שיחות הר"ן רמ"ד; ובגמ' פסחים נ.

תלך לציון ותאמר איך שתאמר, לפני כן - לפני האכילה, ובשובך מהציון (תטעם משהו) תלך פעם נוספת!" משום שזה ערב ראש השנה^{כד}.

(השואל: ללכת לציון עד חצות?) מה פתאום עד חצות? (השואל: שיצום עד חצות היום?) לא, את זה הוא לא אמר לו, הוא היה אדם חולה, הוא רק אמר לו שיעלה לציון בטרם יטעם משהו.

תחילה רצה לטעום משהו ואחר כך לעלות לציון, כדי שיוכל לומר במתינות יתרה, הרי זה ערב ראש השנה. אמר לו רבי נתן: 'לא, תחילה תעלה לציון, ותאמר איך שתאמר, ואחר כך תלך פעם נוספת!'.
❖

(השואל: בדרך כלל לא הלכו פעמיים באותו יום?) לא^{כה}! (ר' משה: גם לא לציונו של הרבי?) הקשב, לא שאלו, ולא ענו, אחד שהלך שלשה פעמים - הלך שלשה פעמים, אחד שהלך ששה פעמים - הלך ששה פעמים, אולם שאלות ותשובות לא היו. ובכלל, לא התערכו אחד לשני בעבודת השם.

(ר' משה: השאלה היא, האם דבר זה נוהג גם בשאר קברי צדיקים? למשל כאן במירון, וכי לא הולכים לציון שלש ארבע פעמים ביום? הולכים, נחים מעט, וחוזרים שוב!) הלא רוצים לשהות בציון כל העת, אלא שבתוך כך צריך ללכת, אך לאחר מכן באים שוב לציון. (ר' משה: זה נחשב שנמצאים שם?)

כמובן, אחד שיש לו דירה, בית, זה כבר משהו אחר; כשהתגוררנו באומן היו לנו שם דירות, ולכן על פי רוב לא הלכו פעמיים באותו יום.
❖

^{כד}ע"י כוכבי אור, אנשי מוהר"ן, אות ל"ג: "פעם אחת בערב ראש השנה בבוקר שאל אותו בנו הר"י יצחק ז"ל על אודות שחלש לבו מאד, אם יאכל איזה דבר קודם לכתו על ציונו הקדוש כדי שיהיה בכוחו לפרש שם שיחתו בהתעוררות הלב כראוי והשיב לו, לאו!, אמור כאשר תוכל ובלבד שיהיה קודם האכילה".

^{כה}ע"י במגן אברהם או"ח סימן תקפ"א ס"ק ט"ז: "שאינ לילך על קבר אחד ב"פ ביום אחד (כתבים):".

...ומה אתה אומר?

(ר' משה: מה המקור השיחה, שרבי נתן אמר פעם: 'אם לאכול כף יותר או כף פחות?') כן, רבי נתן שהה אז בטפליק, ואחד בא ליטול עצה ממנו, ורבי נתן לא השיב לו מיד, אז הלה חזר על שאלתו פעם נוספת. אמר לו רבי נתן: "אינני יכול לתת עצה בנפשי אם לאכול עוד כף סלק, שמא אכלתי מספיק – ואתה רוצה שאתן לך עצה תכף ומיד^כ?"

אנשי שלומינו היו מאד מאד זהירים בדבר זה, לא רצו להתערב.

למשל, בדידי הוה עובדא שהציעו שידוך עבורי, הציעו לפני שני שידוכים שניהם מאנשי שלומינו, שני סוגי שידוכים, אחד עני, ואחד אמיד.

שאלתי שם את ר' אייזיק – ר' אייזיק ברדיטשובער, הוא היה אז במשעהרין, שאלתי אותו מה לעשות? אז הוא ענה לי: 'ומה אתה אומר?'

[ר' משה: הוא היה נקרא אדם חשוב ר' אייזיק?] כן! (ר' משה: נכדו של הרבי!) וודאי, הוא היה נינו של הרבי מאביו ומאמו; שרה'קע היתה זקנתו, ואדל היתה זקנתו.

אביו (ר' שמחה ברוך) היה בנה של שרה'קע; ואמו (רבקה מרים) היתה בתה של אדל'ע. הוא היה היחסן הכי גדול!

אז הוא שאל אותי: 'ומה אתה אומר?'. ענית לי: 'פלוני' יותר נושא חן בעיני. (ענה הוא: גם בעיני 'פלוני' נושא חן יותר.)

^כעיי' "עלים לתרופה" - מכתב רנ"ד: "ועיקר הקילקול של רוב העולם הוא מה שחוטפים עצתם במהרה שעל זה נאמר עצת נפתלים נמהרה. כי לעצה האמתית צריכין לחכות הרבה לזכות אליה כמו שצעק דוד "עד אנה אשית עצות בנפשי" וכו', וזהו מהרו שכחו מעשיו ולא חכו לעצתו כי בכל מה שעבר עליהם היו צריכין לחכות לעצתו יתברך והבן זה מאד".

(אח"כ) כשהגעתי לאומן, שאלתי את ר' שמשון בארסקי¹²: 'מציעים לי שני שידוכים אלו'. אמר לי ר' שמשון: 'ומה אתה אומר?', בדיוק כמו ר' אייזיק: 'מה אתה אומר?'. עניתי לו: 'הצעה פלונית נושאת חן בעיני יותר'. ענה הוא: 'נו, גם בעיני הצעה פלונית נושאת חן יותר'. אולם מתי הביע את דעתו? רק אחרי ששמע את דעתי!

היה זה מין מהלך כזה, ראשית כל: 'מה אתה אומר?' הלא גם לך יש דעה בענין?!

בעיני מצא חן יותר העני, העני יותר מצא חן בעיני מאשר העשיר.

למדים מזה, שידוך זה שידוך, הם לא רצו לענות מאומה. קודם כל לשמוע מה אני אומר, לשמוע את דעתי, רק אז ידעו מה לענות.

הם היו מאופקים עד מאד, וזה נבע ממידת האמת שבהם, האמת היא שהם כלל לא רצו להתערב בעניניו של הזולת.

והלא זוהי האמת! למשל בשידוך, וכי אני יודע לתת עצה לשני? רק אחרי שהשני מגלה את דעתו מה מושך אותו יותר, רשאי אני לומר לו: 'גם בעיני מוצא הדבר חן'.

השתמש עם 'יחוס'

(לומד בליקומי מוהר"ן סי' ל"ו) בְּקָרֵב עָלַי מְרַעִים לֶאֱכֹל אֶת בְּשָׂרֵי וְכוּ'. אומר הרבי כך: וְזֶהוּ כְּלָל, בִּי כָּל נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל הוּא מְשָׂרֵשׁ בְּשָׂבָעִים נֶפֶשׁ שֶׁל בֵּית יַעֲקֹב. וְשָׂבָעִים נֶפֶשׁ שֶׁל בֵּית יַעֲקֹב, מְשָׂרֵשִׁים בְּשָׂבָעִים פָּנִים שֶׁל תּוֹרָה. עֲלִינוּ לְדַעַת לְקַדֵּשׁ אֶת הַגּוֹף, וְלְדַעַת הִיכָן הוּא הַשּׁוֹרֵשׁ שֶׁלָּנוּ.

¹²ינכד רביז"ל; אמו 'פייגא' היתה בתו של ר' אפרים בן שרה בת רביה"ק. אביו: ר' ישראל מענדל בארסקי. היה תלמיד של ר' משה ברסלב'ער. היה מראשי החבורה באומאן. נלב"ע באומן א' סיון תרצ"ה בן 62, ושם מנוחתו כבוד. (ע"פ גידולי הנחל)

אחרי שאנו יודעים שאנו משורש קדוש כזה, אזי אנו יכולים לדבר לעצמנו: 'הלא אני מושרש בע' נפש, וכי כך ראוי לי לנהוג? הלא אני משורש קדוש^{כ"ה}!'

הע' נפש מושרשים בע' פנים של תורה - שורש קדוש כזה יש לנו! הע' נפש של בית יעקב, והע' פנים של תורה!

אפשר להוסיף נקודה נוספת: 'הלא אנו מושרשים על שם רבינו וזהו שורש נאה מאד?!'. הלא אנו נקראים על שמו! אנו יכולים לומר לעצמנו: 'וכי כך ראוי לי לנהוג? האם זה מן היושר לנהוג כך? וכי ראוי לי להתנהג כך?!'

כשאני מייחס עצמי באופן כזה שאני אומר לליבי: 'וכי ראוי לי לנהוג כך?!' - באופן כזה רשאי אני להשתמש עם היחוס שלי, אך לא כדי להתגאות על אחרים.

הרבי אומר בתורה של 'אלדד ומידד'^{כ"ז}, שהאדם צריך לשכוח "את כל בית אבי ואת כל עמלי". האדם צריך לשכוח כל מה שעמל, ואת כל יחוסו. אולם כל זה נאמר רק כשהיצר רוצה להכניס בי 'ישות': 'אני מיוחס', אני עובד!'

^{כ"ה}ע"י ליקוטי הלכות ברכת השחר ה"ג, אות ה': "וזה בחינת (דברי הימים ב, יז) "ויגבה לבו בדרכי ה'" - שצריכין להגביה לבו ודעתו בדרכי ה' ולומר בנפשו שאין נאה לי לעשות מעשים כאלה מעשה בהמה ח"ו. כי נפשי גבוה מאד נפש ישראל שכולם בני מלכים וראוי לי להתנהג בנימוסי המלכות דקדושה, כמו שראוי לנפשות ישראל שנקראים (דברים י"ד) בנים אתם לה' אלקיכם. וזה בחינת מה ששכתוב בהתורה "ויהי הם מריקים שקיהם" (בסימן י"ז) על מאמר רז"ל (ב"ב ע"ד) "אנא בריה קלה שבים" וכו', עיי"ש, מה שהטוב של נפש ישראל זוכר מעלתו שהוא נמשך מנפשות ישראל שעלו במחשבה תחילה ובהם נמלך ונתייעץ בבריאת עולמות וכו'. ועתה ח"ו תהיה משוקעת במקומות כאלה רח"ל. ועל ידי זה מרחם על עצמו וחוזר למעלתו, וכו', עיי"ש".

^{כ"ז}ליקוטי מוהר"ן סי' צ"ז, וזל"ש, בא"ד: "כל אחד מישראל יכול לבוא למדרגה זו, למשול בתפלתו. אלא שיש שני מניעות; האחת היא קודם התפילה, היינו שעומד להתפלל בגדלות, שהוא מיוחס גדול, או מחמת שהוא עמל ויגע בעבודת הבורא ומחמת זה אי אפשר שיהיה ממשלה לתפילתו. רק צריך לשכוח כל זאת, ויהיה נדמה לו כאילו היום נברא, והוא יחיד בעולם. וזהו בחינת מנשה, לשון נשיון ושכחה. וזה שכתוב (בראשית מ"א): "כי נשני אלקים את כל בית אבי", זה היחוס. "ואת כל עמלי", שעמל בעבודת הבורא" וכו', עיי"ש.

שפת האידיש

וְזֶה לְעֵמֶת זֶה עֲשֵׂה הָאֱלֹקִים, שְׂפָנְגְד שְׂבָעִים נֶפֶשׁ שֶׁל פֵּית יַעֲקֹב, הֵם שְׂבָעִים לְשׁוֹן. מאַחַר וַיֵּשׁ ע' נֶפֶשׁ, ע' פָּנִים שֶׁל תּוֹרָה, יֵשׁ כִּנְגָדָם ע' לְשׁוֹן. שְׂפָל לְשׁוֹן וְלְשׁוֹן יֵשׁ לָהּ מִדָּה רְעָה בְּפָנֵי עֲצָמָה, מֵה שְׂאִין פְּחֻכְרָתָהּ.

כשהרבי מדבר מע' אומות, הוא נוקט בלשון: "ע' לשון". מכאן אנו רואים, שעיקר ה'רע' מונח ב'לשון'. כשם שבהפך אזי עיקר ה'טוב' מונח בתורה, ה'רוח הקודש' שורה בתורה, כמו כן עיקר הרע נמצא ב'לשונות העכו"ם'.

וּמְחַמַּת הַמִּדּוֹת הָאֵלֹהִים הֵם מְרַחֲקִים מִשְׂבָּעִים פָּנִים שֶׁל תּוֹרָה.

כשאנחנו בגלות ומוכרחים להשתמש בלשונם ובכתב שלהם, זה רק כדי שנדע שאנחנו בגלות, אנחנו בגלות ומוכרחים להשתמש עמהם. כאן (בארץ ישראל) ברוך השם אין צריכים לזה, אבל בחוץ לארץ...

אולם עלינו לדעת ולזכור, אם זה 'לשון' מלשונות העכו"ם – טמונה שם מידה רעה! בלשון ההוא טמונה מידה רעה! ועד כמה שניתן להימנע מהשתמשות עם הלשון ההוא, צריכים וודאי להישמר, משום שהלשון הוא מידה רעה.

(רלווי"צ פונה לאחד הנוכחים): זה נאמר אפילו כלפיכם; בבית הכנסת, שני שולחנות סמוכים זה לזה מדברים אנגלית; למה זה חסר? וכי מרגישים איזה קדושה בשפת האנגלית!? אלא מאי? אתם גדלתם שם (בחו"ל), אין לכם ברירה אחרת, אתם מוכרחים לזה, אולם כשנמצאים כאן (בארץ ישראל) עם הילדים, מדוע צריכים לדבר אנגלית?!

(השואל: מה באמת המקור של "שפת האידיש"? מהו המקור איננו יודעים, אולם אנו כן יודעים, שכל הע' אומות אינם דוברי אידיש! אין זה נפקא מינה, זו שפה מלפני כמה מאות שנים, כמה בדיוק אינני יודע, אולם זהו הלשון.

(השואל: השפה המדוברת כאן נקראת "לשון קודש"? לשון קודש!? התורה הקדושה היא לשון קודש! כל ספרי היראים הם לשון קודש! התורה שבעל פה, התרגום, גם הם לשון קודש! זה הלשון קודש שלנו!

כשהרבי מדבר מלשון קודש בתורה י"מל, כוונתו היא, שנרבה באמת בתורה ותפילה, להרבות בתורה ותפילה!

(ר' חיים שלמה: לשון הקודש הכוונה אפילו לאידיש שמדברים בהתבודדות!) כן, אידיש היא הרי הלשון שלנו.

כפי הנראה, האידיש היא לשון קדומה, וגם הרבי כבר השתמש בה, אולם אי אפשר לדעת מהיכן היא לקוחה.

רואים הרי שכולם, הבעל שם טוב הקדוש והדורות שלפניו, המהר"ל מפראג והדורות שלפניו - בחוץ לארץ דיברו כולם בלשון בו אנחנו מדברים (שפת האידיש). נכון שהם דיברו קצת במבטא ליטאי, אבל כולם דיברו בלשון בו אנחנו מדברים.

זהו לשון קדום, לשון מעורב, אבל דבר אחד ברור - אף אומה לא דיברה בלשון זה!

זה ידוע, שהלשון שדיברו בחוץ לארץ והלשון שמדברים כהיום בגלות הנקרא 'זשארגאן' - אף אומה אינה מדברת בזה הלשון. ממילא יכולים לומר שאין זה אחד מהע' לשונות, אין זה אחד מהע' לשונות עליהם אומר הרבי: 'שְׁפַל לְשׁוֹן וְלְשׁוֹן יֵשׁ לָהּ מִדָּה רַעָה בְּפָנַי עֲצָמָה, מֵה שְׂאִין בְּחֶבְרֹתָה'.

כל אומה יש לה 'מידה רעה' שזהו לשונה, ומאחר והם אינם מדברים בלשון אידיש, הרי שהאידיש וודאי אינה אחת מהע' לשונות. הלא יש ע' אומות - לפחות שאומה אחת תדבר אידיש!?! אך אין ולו אומה אחת שמדברת בלשון הזה! נמצא

ל'עי' בספה"ק "ליקוטי עצות" - ערך 'ברית', אות י"א, ע"פ תורה י"ט: "עיקר הכנעת ושבירת כל התאוות בפרט תאות נאוף שזה העיקר שצריך לשבר, העיקר הוא על ידי שלימות לשון הקודש. דהיינו על ידי ריבוי הדיבורים קדושים שהם תורה ותפילה ושיחה בינו לבין קונו. ואף על פי שמשיח ומדבר בינו לבין קונו בלשון אשכנז שמדברים בו במדינתנו, הוא גם כן בכלל לשון הקדש, כי אדרבא, בינו לבין קונו צריך דווקא לדבר בלשון שמדברים בו (כמבואר בהתבודדות אות י"ג). רק העיקר שישמור את הלשון לקדש אותו בדיבורים קדושים שזה בחינת שלימות לשון הקודש. ולשמור את הלשון שלא לדבר דיבורים רעים, שהם פוגמין את הלשון קודש. ועל ידי קדושת הדבור, כנזכר לעיל מכניעין רע הכולל, כנ"ל".

שזה וודאי לא מהע' לשון. אמנם אין זה לשון קודש, אך גם לא מהע' לשון שכל אחת מהם יש לה מידה רעה בפני עצמה.

הרבי אומר שם^ל, שהזוהר קידש כל כך את לשון התרגום; תרגום זה הרי לשון ארמית, אולם מאחר והזוהר הקדוש נכתב בלשון תרגום, ממילא הוא קידש בזה את לשון התרגום.

לשון הקודש שלנו זה 'תורה ותפילה' - 'תורה ותפילה' זה הלשון קודש, זהו לשון קדוש שמקדש את האדם!

כל הענין של התבודדות

אנשי שלומינו היו אומרים ש'תרגום' פירושו: 'דברי הרשות', דברים המעורבים טוב ורע^ל!

הרבי מדבר שם בתורה י"ט: שחיה זה בחינת לשון הקודש, ועץ הדעת זה בחינת תרגום, עירוב טוב ורע. כמו כן יש רע גמור - הנחש הוא רע גמור. הרע גמור - הנחש, לא יכול היה לגשת לחיה - לטוב הגמור, כי אם על ידי טוב ורע, על ידי תרגום^ל.

^לע"י שיחות הר"ן ק"ט: "רשב"י קידש כל כך את לשון התרגום עד שאפילו שאר דברים הנכתבים בלשון תרגום יש להם כח לעורר להשי"ת".

^לע"י בליקוטי הלכות תפילת ערבית ה"ב, וז"ל"ש: "תרגום הוא בחינת רשות בחינת היתר שהוא בבחינת עץ הדעת נוגה בחינת תרגום כמובא. כי חיוב מצוה ואיסור הם בבחינת קודש והיפוכו. אבל ההיתר ורשות הם בבחינת תרגום עץ הדעת כמובא".

^לוזל"ש ע"פ קיצור ליקוטי מוהר"ן: "עץ הדעת טוב ורע זה לשון תרגום, שהוא אמצעי בין לשון הקדש שהוא אשה חכמה שכלו טוב, ובין לשון של שבעין עממין שכלו רע, כי כל לשונות העכו"ם עכשו הם רע גמור, וכשהם דהינו הנחש כנ"ל רוצים לינק מלשון הקדש, אי אפשר להם לינק ממנו כי אם על-ידי לשון תרגום, שיש בו טוב ורע. (אמר המעתיק: כי על-ידי שהאדם מערב במדותיו טוב ורע, הוא בבחינת לשון תרגום, שהוא בחינת עץ הדעת טוב ורע, ועל-ידי זה יוכל הרע הכולל להתגבר עליו, כי עדין אין שלמות ללשון הקדש שלו. אבל

הרע גמור אינו יכול לגשת ולהתקרב אל האדם אם הוא מונח רק בחוה. כשכל דיבוריו הם רק תורה ותפילה, לא יוכל לגשת אליו בשום אופן - כי אם ע"י עירוב טוב ורע.

טוב ורע פירושו: שאינו רע גמור, אמנם אלו לא דיבורים של לשון הרע ורכילות, אך גם לא דיבורי תורה ותפילה - דיבורים מעורבים. ומשם יכול הרע לחדור ולהגיע לטוב.

וככה זה בכל הענינים: הרע גמור אינו יכול לגשת אל אדם שמלא בטוב ולשכנע אותו, האדם הוא טוב - והוא רע גמור, ההיפך הגמור. אלא מאי? על ידי דברים המותרים שצריכים קדושה, שהם כבר נחשבים עירוב טוב ורע, על ידם יוכל לגשת אל האדם, ואף להפילו לרע גמור.

וכפי שהיה ב'חטא עין הדעת'; הנחש לא יכול היה בשום אופן לגשת אל אדם וחוה ולהסיתם - כי אם על ידי עין הדעת טוב ורע. מאחר ויש בו עירוב טוב ורע - ממילא נהיה רע גמור. הוא הטיל זוהמה בחוה, ונעשה רע גמור, אולם ההתחלה היתה ע"י עירוב טוב ורע.

וכן נוהג הדבר אצל כל אחד; על ידי דברים המותרים הצריכים קדושה, אשר בהם יש עירוב טוב ורע - על ידם יכול לגשת ולהתקרב לטוב הגמור ולהפילו לרע גמור.

יש הלכה (בליקוטי הלכות¹⁷) שם רבי נתן מדבר בסגנון זה ומבאר, שדברים האסורים הם רע גמור, ולהתגבר עליהם אינו קשה כל כך. אולם דברים שהם כקליפת נוגה, עירוב טוב ורע - שם הוא עיקר המלחמה!

¹⁷ על-ידי שמפיל את הרע שבו לגמרי, ומעלה את הטוב שבו, על-ידי-זה נשלם הלשון-הקדש שלו וזוכה לשמירת הברית, וכל זה הוא סוד הנפש שפתה את חוה רק על-ידי עין הדעת טוב ורע).

¹⁸ עי' בהלכות נזיקין ה"ד, כ"ח: "מובן בספרים שעיקר הנסיון והמתקלא והבירור הוא בבחי' קליפת נוגה שמעורב טוב ורע שמחמת שיש שם טוב ג"כ, יש כח יותר להרע לינק דרך שם כידוע".

לגשת ליהודי ולומר לו 'עבור עבירה?' (- אין מי שיסכים לכך!). ואחד שכן עובר עבירות, גם הוא התחיל עם דברים שיש בהם עירוב טוב ורע, עד שנתפס ברשתו ונפל לרע גמור, אולם ההתחלה היתה בדבר שיש בו עירוב טוב ורע.

אשר על כן צריכים להזהר מאד, האדם צריך לראות לדבר רק בתורה ותפילה ויראת שמים, משום שאלו הם טוב גמור, ועל ידם יינצל מפילה ברשת היצר, הוא יינצל מפילה ברע.

אולם כשמניחים לדיבור ומפטפטים ומדברים סתם ככה, אזי יש לרע מקום לחדור; איזה לשון הרע/לע, איזה רכילות'ל, ואזי גם הרע גמור כבר יכול לחדור. מאחר ועזבתי את הדיבור שהוא טוב גמור, ותחתיו הכנסתי טוב ורע, ממילא נהיה רע גמור.

כל הענין של התבודדות הוא: שהאדם לא יניח עצמו להיתפס ברשת דברים המעורבים טוב ורע. שיפרש שיחתו לפני השם יתברך; השם יתברך הוא הרי אור האמת: 'אתה קדוש ושמך קדוש'. וכל זה נמצא הרי שם, ואילו כאן יש יצר הרע כזה שהוא רע גמור, ובמלוא העוצמה, ואף מתלבש עצמו במצוות. צריך לפרש הכל להשם יתברך: 'אתה קדוש ושמך קדוש', הכל קדוש, ומאידך יש הרי רע גמור, טומאה ורע גמור.

'כוחו של משה' גדול יותר

אכן בפרשת השבוע אומר הזוהר הקדוש^{לה}, שאותם כוחות שהיו למשה לרוב קדושתו, היו לבלעם לרוב טומאתו. ככל שבלעם טימא עצמו יותר, כמו כן היו לו כוחות גדולים יותר. וככל שמשה קידש עצמו יותר, כמו כן היו לו כוחות גדולים יותר. שניהם עמדו על אותו משקל (זה לעומת זה).

משמים העניקו לו כוחות כאלו, הוא יכול היה לעשות... בעיני אומות העולם בלעם היה ה'בעל מופת'; קילל, פעל, עד שאפילו בהבטה בעלמא היה שורף את האדם שמולו¹. ומהיכן לקח זאת? אלא ככל שטינף עצמו בדברים המטונפים, בדברים המזוהמים, כמו כן שאב כוחות רבים יותר!

כשרצה לפעול פעולה כלשהי – אומר הזוהר הקדוש – היה מטמא עצמו רח"ל בכל מיני טומאות, ומשם ינק כוחותיו.

זה הרי נורא! כשהקדוש ברוך הוא נתן את משה – נתן כנגדו את בלעם.

בחיצוניות לא ניתן היה להבחין בכך, בלעם היה בעל מופת, הוא קילל, בירך, הוא עשה הכל, והכל היה מצד הטומאה. כשבא לפניו ענין סבוך יותר, היה מטמא עצמו יותר; כשם שיהודי ירא שמים צריך לקדש עצמו יותר – כמו כן היה מטמא עצמו ביותר. זהו כח הבחירה – יש מנהיג משה, ולעומתו בלעם!

אלא מאי? צריך להאמין ש'כוחו של משה' גדול יותר! אפילו שבחיצוניות נראה שהם שווים בכוחם, אולם כוחו של משה גדול יותר!

וכן הוא לענייננו: צריך להאמין שכח הצדיק גדול מאד מאד! אפילו שכח היצר הרע עצום כל כך – אולם כוחו של משה עצום ממנו²!

אמנם ליצר הרע יש כח גדול מאד, אולם כשאכנס למשה ואשאב מכוחותיו, יהיה בכוחי להילחם כנגדו. אולם יחד עם זאת אני מוכרח להלחם גם על ידי תפילה

¹זוה"ק רז:

²עי' בליקוטי הלכות ברכת הריח ה"ד, ל"ב: "צריכים לדעת שאף על פי שהצדיקים הגדולים עושים תיקונים נפלאים בכל דור ודור בפרט בחירי צדיקיא כמו דוד וכיוצא שעשו מה שעשו לטובת תקנת נפשות ישראל ופעלו וגמרו הרבה מאד, אף על פי כן הבעל דבר אינו מניח את מקומו ומתגרה בישראל בכל פעם יותר ויותר הרבה מאד לקלקל כל התיקונים של הצדיקים, אבל אף על פי שהוא מקלקל הרבה מאד, אף על פי כן אתה מרום לעולם ה'. כי גדולי הצדיקים מתקנים תיקונים נפלאים כאלה עד שאף על פי שמקלקל אחר כך כמו שמקלקל, אף על פי כן נשאר הרשימו של התיקון לנצח. שעל ידי זה סוף כל סוף יגמור הצדיק התיקון שהתחיל".

ותחנונים רבים - או אז אוכל לו! אבל כל זה בתנאי; הלא אם היצר יבוא נגדי בכל כוחו ואני לא אקח כלום בידי, אזי אין ספק שכוחו ילך ויגדל.

הרבי נענה פעם ואמר: "אבל אתה רוצה לרצות?!"^{לח}. היצר הרע רוצה, הוא רוצה לטמא כל אחד, לזהם כל אחד, אולם אנחנו צריכים לרצות את ההיפך: 'אבל אתה רוצה לרצות?!'

רצונותיו של האדם אינם צריכים להיפסק לעולם, תמיד לרצות, ואפילו שאינני יכול לפעול מאומה, אולם את הרצון אסור לי לעזוב^{לח}!

"כשאדם חושב בלבו"

אכן בתורה מ"ט^ט אומר הרבי: נמצא כשאדם חושב מחשבות טובות בלבו איך לעבוד את השם יתברך. היינו, מחשבות טובות. הוא חושב בלבו: 'כמה אעבוד את

^{לח} עי' חיי מוהר"ן תקצ"ב: "אחד מבני הנעורים דיבר עמו ז"ל ואמר: אני רוצה להיות איש כשר "איך וייל זיין איין ערליכער יוד". והשיב לו רביז"ל: "וויילסטו אבער וועלן". והמשכיל יבין כי דיבורים אלו המועטים מחזיקים הרבה מאד כידוע ומובן למעיין בשיחותיו הקדושים והנפלאים מאד. יהי רצון שנזכה לקיימם אמן!"

^{לח} עי' בדבריו המתוקים והנפלאים של מורינו הרה"ק מוהרנ"ת זצ"ל בליקוטי הלכות ערב ה"ג, והנה לפניך מש"ש, אות ה': "והכלל הוא שאין שום יאוש בעולם כלל. ואפילו אם האדם הוא כמו שהוא כל זמן שעדיין הוא זוכר את השי"ת ויש לו רצון לשוב אליו יתברך. אע"פ שזה כמה אשר הוא כוסף לשוב אליו יתברך. ועדיין לא זכה לתשובה. אדרבא פגם יותר והוסיף חטא על פשע ח"ו אעפ"כ יחזק עצמו בהרצון יותר ויותר. וירגיל עצמו בכל עת לכסוף ולהשתוקק להשי"ת תמיד בכל עת. ועי"ז בוודאי סוף כל סוף יזכה לצאת משטותיו. ויזכה בוודאי לתשובה בלי ספק!". ומסיים שם: "כי איך שהוא עכ"פ אל ירפה את הרצון ולא יטוש ולא יעזוב את הרצון. אדרבא ירגיל עצמו לכסוף ולהשתוקק בכל פעם יותר ויותר ברצון חזק יותר ויותר להשי"ת וזה הרצון בעצמו טוב מאד ויכול לזכות עי"ז לתשובה שימה באמת ולעלות לכל העולמות דקדושה".

^ט כל זה מבואר שם בתורה מ"ט אות א', וז"ל ש באות א': "נמצא כשאדם חושב מחשבות טובות בלבו איך לעבוד את השם יתברך, בזה נעשה לבו, בבחינת: "צור לבבי", ובבחינת: "ולבי חלל בקרבי", שבתוך החלל יתגלו פעלותיו. ועל ידי פעולותיו ומידותיו הטובים, יתגלה שהוא מקבל עול מלכות שמים שלימה", ועייעו"ש.

השם יתברך? איזה דבר אעשה שיגרום נחת רוח לפניו יתברך, מצוה זו או מצוה זו?¹

נמצאנו למדים, שאכן אין ספק שצריך לעשות דברים טובים, אולם "איך לעבוד?" – מחשבות אלו הם היצר טוב, וזהו בחינת 'וליכי חלל בקרבי', שעל ידי זה נעשה בריאה בלבו, בריאה חדשה, (עיי"ש בפנים).

"רחמנא ליבא בעי!", הקב"ה רצה את הלב, והעיקר הוא המחשבה שבלב, שהאדם יחשוב בלבו מחשבות טובות. מה שרק לא יחשוב, אם לעשות כך או שמא אחרת. אמנם אין ספק שאסור לעשות רע, אבל בחלק הטוב בעצמו, המחשבות מה לעשות וכיצד, אם מצוה זו, או מצוה זו, (מחשבות אלו הם יצר הטוב).

נמצא פְּשָׁאֲרָם חוֹשֵׁב מַחְשְׁבוֹת טוֹבוֹת כְּלָבוֹ אִיךָ לְעֹבֵד אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ – אומר הרבי – בְּזֶה נַעֲשֶׂה לָבוֹ, בְּבַחֲיִנַת: "צוֹר לְכָבִי", וּבְבַחֲיִנַת: "וְלִפִּי חָלַל בְּקַרְבִּי", שְׁפִתוֹךְ הִחָלַל יִתְגַּלֵּוּ פְּעֻלוֹתָיו. וְעַל יְדֵי פְּעֻלוֹתָיו וּמְדוּתָיו הַטּוֹבִים, יִתְגַּלֶּה שֶׁהוּא מְקַבֵּל עַל מַלְכוּת שָׁמַיִם שְׁלֵמָה. וְכֵן זֶה רַק עַל יְדֵי הַמַּחְשְׁבָה לְבַד.

אולם לזכות למחשבות כאלו, ולהחזיק בהם לאורך ימים – לזה צריך להרבות בתורה ותפילה². מחשבות לבד הם הרי רצון כזה שלא מחזיק מעמד לאורך זמן, המחשבות רצות, המחשבות לא מחזיקות מעמד. כשאני חושב בדבר אחד, המחשבות הקודמות מסתלקות. אולם ככל שהאדם מעמיק מחשבתו בתורה ותפילה עוד ועוד, עי"ז מקבל כח יותר ויותר שרק מחשבותיו הטובות ישארו במוחו.

¹ עיי"ש בתורה מ"ט, אות ד': "וכל זה הוא בחינת תפילה, שהיא עבודה שבלב. כי תפילה שבלב, היא בחינת התגלות מלכותו, שבתוך חלל הפנוי שבלב כנ"ל. והבן מאד, כי הדברים עמוקים מאד מאד, ורביז"ל, קיצר כאן ודיבר הכל ברמז, כמאן דמחוי במחוג, והדברים נכוחים למבין. והעיקר לקיימם כפשוטן, לשמור עצמו מאד ממחשבות רעות, כי מחשבות רעות הם עיקר היצר הרע, בחינת יצירה לביש. על כן צריכין לשמור מחשבתו מאד, ולהכריח עצמו תמיד לחשוב מחשבות טובות, שהם בחינת יצר טוב. ולזכות לעשות על ידי זה מעשים טובים ומידות טובות וכו', ולהתפלל בכוונה ולעשות תשובה", וכו', עיי"ש.

בליקוטי הלכות 'הלכות תפילת המנחה הלכה ז', יש הלכה ארוכה המיוסדת על תורה מ"ט, ושם מבואר גודל כח המחשבה כי נורא הוא²¹! "כולא במחשבה איתברירו" – אומר הזוהר הקדוש²²! כל מהות האדם, כל מה שרק יעשה – הכל נמדד על פי מחשבות מוחו!

אֲתִי עֲזְבוּ מִקּוֹר מִיָּם חַיִּים

יש ווארט מהרבי ר' ברוך'ל: "הבוחר בשירי זמרה" – הקב"ה בוחר 'בשירי זמרה', בשיריים שנשארו מהתפילה!²³

אכן בתורה ס"ה²⁴ אומר הרבי, שאחרי הביטול נשאר 'רשימו'. התבודדות זה ביטול²⁵, וכשהביטול חולף, צריך להישאר רישמו, והעיקר זה הרשימו, שכן הביטול אינו יכול להתקיים לתמיד.

²²עיי"ש באריכות נפלא, והרי לפניך מה שכתב שם, אות צ"א: "זוה בחינת בראשית, בית ראשית. ראשית בחינת בירור המחשבה שהיא חכמה שבמח שנקרא ראשית בחינת ראשית חכמה. שעיקר בריאת העולם שדומה לבית כמו שאמרו רז"ל, הוא בשביל בירור המחשבה, להגביר היצר טוב על היצר הרע, שהוא להגביר המחשבות טובות על המחשבות רעות שהם עיקר היצרין, שעל ידי זה נבנה בית הקדושה בחינת בית המקדש על ידי שמתקבצים לשם בירור המחשבות טובות מתוך הרעות שזה עיקר הברור כי 'כולא במחשבה אתברירו'".

²³עי' זוהר פקודי רנד:

²⁴מובא ב"בוצינא דנהורא", ערכי 'עבודה' – 'תפילה', אות כ"ח.

²⁵וזל"ש, ע"פ ליקוטי עצות, ערך 'השגות והתנוצצות אלקות': "אי אפשר להיות קבוע תמיד בבחינת הביטול, כי אם כן יצא מגדר אנושי. ועל כן בהכרח שיהיה הביטול בבחינת רצוא ושוב, ואז הרשימו של הביטול מאיר אל הדעת אור מתיקות נעימות התנוצצות אלקות, מה שאי אפשר לאחד לספר לחבירו כלל. ועל ידי זה נמשך שמחה גדולה", וכו'.

²⁶עי' ליקוטי מוהר"ן נ"ב: "דע שעיקר הביטול, שאדם מבטל ישותו ונעשה אין, ונכלל באחדות השם יתברך, אין זה אלא על ידי התבודדות!".

אחרי שהביטול חולף, הוא חולף הרני, ולכן צריך שישאר רשימו, והרשימה הזאת שנשארת – אומר הרבי – הרשימה הזאת היא העיקר!

כלל התורה מכונה בזוהר הקדוש בשם: "תרי"ג עמין^{מ"ו}". יש לי שש מאות ושלוש עשרה מצוות, מה הם מייעצים לי? הם מייעצים לי כיצד להכיר את הבורא יתברך! תכלית כל הבריאה היא להכיר את הבורא יתברך^{מ"ח}!

כשאדם חי עם המחשבות ההבליות שלו, הוא שוכח לגמרי את השם יתברך, הוא הרי עוזב אותו לגמרי! הלא זוהי תוכחת הכתוב: "אֲתִי עֲזֹבוּ מְקוֹר מַיִם חַיִּים לְחֻצוֹ לָהֶם בְּאֵרוֹת בְּאֵרֵי נְשֻׁבִים אֲשֶׁר לֹא יִכְלוּ הַמַּיִם^{מ"ז}". מדוע תעזבוני? הלא אני 'מקור מים חיים?!'.

אכן בזוהר הקדוש^י כתוב: "אמר רבי אבא: 'אותי עזבו' – 'אותי' פירושו: 'אות ברית'. מתי טועה האדם והולך "לחצוב לו בורות נשברים" – לעזוב את השם יתברך ולחצוב בורות נשברים? כש'אותי עזבו' – כשעוזבים את ה'אות', או אז יכול להיעשות חילוף מר כל כך, לעזוב 'מקור מים חיים לחצוב בורות נשברים אשר לא יכילו המים'.

^{מ"יתרו פב:}

^{מ"ע} עיי' ליקוטי מוהר"ן סי' ל"ג, אות ד': "וזה ידוע, שהתורה היינו המדות, היינו הימים, שורה בהם אהבתו יתברך שמו. כמו שכתוב בזוה"ק (בלק קצ"א:., בראשית מ"ו.) "יומם יצוה ה' חסדו", שהחסד היינו האהבה, כמו שכתוב (ירמיה ל"א): "אהבת עולם אהבתיך (על כן משכתיך חסד)" וכו', הוא יומא דאזל עם כולהו יומין, היינו המדות. כי המידות הם צמצומים לאלקותו, כדי שנוכל להשיג אותו על ידי מידותיו, כמו שכתוב בזוה"ק (פרשת בא מ"ב:): 'בגין דישתמודעין ליה', כי בלא מידותיו אי אפשר להשיג אותו. ומחמת האהבה שאהב את ישראל, ורצה שידבקו בו ויאהבו אותו עמו מזה העולם הגשמי, הליבש את אלקותו במידות התורה. וזה בחינות של תרי"ג מצוות, כי השם יתברך שיער בדעתו שעל ידי המצוה הזאת נוכל להשיג אותו, ועל ידי זה צימצם את אלקותו דווקא באלו התרי"ג מצוות", וכו', עיי"ש.

^{מ"ירמיה ב, יג.}

י'ואתחנן רסו.

שכן עיקר ההתחזקות והקשר בין יהודי להשם יתברך, שלבו ונפשו יהיו מקושרים להשם יתברך – הכל תלוי בשמירת האות! האות היא היסוד!

(צריך להבהיר:) מה שאנו מדברים לפעמים איזה דיבור, אין הכוונה להחליש את הזולת חלילה, הכוונה היא רק שנתחדש עי"ז להעתיר ולהתחנן מחדש להשי"ת: 'הצילני שלא אעשה חילוף מר כל כך לעזוב מקור מים חיים!'

'מים חיים' מטהרים אפילו 'זב' – הרי ידוע שזב צריך לטהרתו מים חיים, וכן מצורע צריך לטהרתו מים חיים, וכן פרה אדומה נעשתה ע"י מים חיים – מים חיים מטהרים הרי מכל מיני טומאה שבעולם – הכל! וכשבוחרים ב'בורות נשברים אשר לא יכילו המים', פשיטא הוא שאי אפשר להחזיק שם מעמד...

לצעוק 'ע' קלין'

(ממשיך הלימוד בליקוטי מוהר"ן סי' ל"ו) ובְּשֵׁהֲנַפֵּשׁ שֶׁל בֵּית יַעֲקֹב בָּאָה בְּגָלוֹת תַּחַת יַד שְׁבַעִים לְשׁוֹנוֹת, הִיָּנוּ בְּמַדוּתֵיהֶם הָרָעִים. אֲזִי הִיא רֵאמֶת שְׁבַעִין קְלִיִּן. 'ראמת' פירושו: 'שהיא צועקת מאליה'. בְּיִלְדוּת שְׁקָדָם הִלְדָּה הִיא צוֹעֶקֶת שְׁבַעִין קְלִיִּן, בְּגִנְדֵי שְׁבַעִין תְּבִין שְׁבַמְזֻמּוֹר "יענדך", שְׁבֵלֵא זֶה אִי אֶפְשָׁר לָהּ לִילֵד. נמצא איפה שהנפש צועקת.

נפש של בית יעקב המושרשת בע' נפש ובע' פנים של תורה, כשנפש זו באה בגלות תחת יד שבעים לשונות, זה נורא ואיום, היפך מהותה ממש, ולכן היא צועקת קולות, אלא שהאדם אינו מרגיש בכך.

"היא ראמת ע' קלין": 'מהיכן יצאת ולהיכן נכנסת? עזבת 'מקור מים חיים' ונכנסת ל'בורות נשברים?!'

כשנפש של בית יעקב נכנסת 'בגלות תחת יד ע' לשונות' היא צועקת קולות, שהרי היא מרגישה את האמת, וכפי שדיברנו לעיל: 'היכן אני מושרש? הלא יש לי

מין שורש קדוש כזה של הע' נפש, כיצד זה שנפלתי כאן בגלות תחת יד ע' לשון?!
 "היא ראמת ע' קלין!"

מהמשך דבריו של הרבי משמע שהאדם צריך באמת לצעוק²¹, ואילו כאן משמע שהנפש צועקת, שהנפש היא זו שצועקת? אפילו שהאדם עצמו אינו מרגיש בכך, אולם נפשו צועקת, הנפש צועקת, המרירות שהנפש סובלת מכך, והצער שיש לשכינה הקדושה... [בתורה כ"ג אומר הרבי שהשכינה צווחת ב' פעמים ע' קלין על אלו שנופלים לתאוות ממון]. הנפש צועקת קולות כאלו...

אך על פי היוצא מדבריו של הרבי בתורה זו נראה לומר: שאכן במקום שהנפש צועקת, צריכים גם אנחנו לצעוק!

"אם לא יגיד"

בזוהר הקדוש פרשת ויקרא כתוב באמת²²: "וְנִפְּשׁ בִּי תַחֲטָא, וְשִׁמְעָה קוֹל אֱלֹהִים וְהוּא עֵד אוֹ רָאָה אוֹ יָדַע אִם לֹא יִגִּיד וְנִשָּׂא עֹנֹו". מפרש הזוהר: "קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא תוֹהֵא עֲלֵיהּ - כמתמיה: 'ונפש כי תחטא?', הלא: 'ושמעיה קול אלה?' - הלא שמעת השבועה שהשביעו אותך?! - כשנשמה יורדת לעולם משביעים אותה לבלתי תחטא²³ - 'הלא שמעת את 'קול האלה'?! 'והוא עד או ראה' - האדם בעצמו

²¹ עיין בסוף התורה, מכת"י רבינו שכתוב שם: "וכשצועק לאלקים כמו שכתוב (תהלים מ"ב): "כן נפשי תערג אליך", וצועק שבעין קלין 'לא פחות', אזי נפתחין לו סודות התורה, דמטמרין מגליין לה, ומוליד נפשין חדתיין".

²² דף יג, וז"ש: "כד מטון יומוי לאסתלקא מן עלמא, קודשא בריך הוא תוהא עליה, ואומר: ונפש כי תחטא (ויקרא ה, א)? ושמעה קול אלה - והא אומינא לה באומא דשמי דלא לשקרא בי, ואסהדית בה כד נחתת לעלמא, והוא עד ודאי מכמה זמנין דאסהדית בה לנטרא פקודי. בגין פה, הואיל ובר נש הוא עד, בשעתא דיתוב קמי מלפא "או ראה או ידע" - "או ראה", אינון חובין דעבד ואסתפל בהו. "או ידע" בבירווא דמלה דעבר על פקודא דמאריה, "אם לא יגיד" - אם לא יודי עליהו קמי מאריה, כד יפוק מהאי עלמא, "ונשא עונו". וכד ישא עונו, היאך פתחין ליה פתחא, והיאך יקום קמי מאריה, ועל דא "נפש כי תחטא" בתיב (ויקרא ד): "נפש כי תחטא".

עד לכך, אתה ראית! אומר הזוהר: 'אם לא יניד' – אם לא יתוודה על מעשיו, אזי:
'ונשא עונו!'

מאחר ש'אותי עזבו', ממילא יכול להיות מצב של 'נפש כי תחטא'. שכן, עיקר השורש, עיקר הנקודה הוא, שהאדם מחזיק מעמד בשמירת האות, וחלילה אם הוא עוזב את האות, ממילא הוא עלול ליפול גם לשאר כל החטאים.

אין אדם עובר עבירה...

הרבי מביא שם בתורה של 'כי מרחמם ינהגם'¹⁷ את דברי הגמרא: "אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות". מבאר שם הרבי כיצד באמת יכול להיות דבר כזה, הלא: "יִשְׂרָאֵל עִם קְדוֹשׁ; לְפִי גִדְל רִוְחַנְיֹתָם וְדַקוּתָם אֵין יְכוּלִין לְשָׂא עֲלֵיהֶם הַמִּשָּׂא שֶׁל עוֹוֹן אֶפְלוּ יוֹם אֶחָד? כִּיצַד יִכוּל לְהִיֹּת שִׁיחַטָּאוּ?!"

מבאר שם הרבי: שכל זה נמשך מזה שהאדם עוזב את הדעת. אדם שמחזיק את הדעת, מוקשר באמת לשורש, ו'אין עוון שייך לו כלל כלל לא', אולם ברגע שהוא עוזב את הדעת, אזי כבר יכול להיות...

הגמרא כבר שואלת קושיא זו: כיצד יכול להיות שאדם עובר עבירה? הלא נפשו עדינה כל כך, קדושה כל כך, ושורשו הרי... כיצד בא לידי עבירה?! התשובה היא: 'נכנסה בו רוח שטות', וכשהוא עוזב את הדעת, ממילא בא לידי עבירה! אולם אדם שמחזיק בדעת הרי הוא מקושר לשורשו, ו'אין עוון שייך כלל כלל לא'.

¹⁷ ליקוטי מוהר"ן תניינא, אות ג', ושם: "מי שיודע קדושת ישראל מאין הם לקוחים, ויודע רוחניות ודקות של ישראל - הוא יודע, שישראל הם רחוקים לגמרי מעוון, ואין עוון שייך להם כלל כלל לא, לפי גודל קדושתם משרשם וגודל דקותם ורוחניותם!... ובאמת, מהיכן באים לעוונות, חס ושלום? הוא רק על ידי שאין לו דעת, כי 'אין אדם עובר עברה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות' (סוטה ג)!"

¹⁸ עיי' בספה"ק ישמח משה, נצבים, בד"ה "עוד יתבאר: אתם נצבים" וכו', בא"ד, וזל"ק: "והנ"ל בזה, דכבר כתבו הספרים הקדושים קושיא גדולה וחזקה על עוברי עבירה, והוא תמיה קיימת דלית לה פריקו ולית נגר ובר נגר דיפרקינה, והוא - אם אתה עושה עבירה, קשה ממה נפשך - איך תחשוב:

וכל זה בכח הצדיק; בכח הצדיק; ע"י לימוד ספריו הקדושים; עצותיו הקדושים; דיבוק חברים – על ידי כל אלו מקושרים אל הדעת ואין הרוח שטות נכנסת בו, והאדם אינו חוטא באמת.

אנחנו שוכחים את שורשנו היכן אנחנו מושרשים, אנחנו שוכחים שברוך השם אנחנו שייכים לנקודה של הצדיק ונקראים 'על שם רבינו' – זהו שורש קדוש, וגם ממנו אנו שוכחים. וכן שוכחים אנו את עובדת היותנו בארץ ישראל – אנו שוכחים שאנו נמצאים בארץ ישראל!!!

ר' אברהם ר' נחמן'ם בכל עת שדיבר היה אומר: 'אנחנו דרים בארץ ישראל (וכ"כ רגילים בה), עד שאנו שוכחים שאנו נמצאים בארץ ישראל!'

אם אתה מאמין באמת שהאל יתברך רואה אותך, איך אתה עוזת פנים גדול כל כך שאתה יודע שמלך מלכי המלכים הקב"ה רואה אותך והוא עומד אצלך ואתה עושה כך? הלא אם היה כאן איזה אדם, ומכל שכן אדם חשוב ודאי לא עשית זאת בפניו בשום אופן, ואיך תעשה זאת לפני מלך גדול ונורא אשר כל דיירת ארעא כלא חשובין קמיה, ואיך אימתך לא תבעתך?; ואם תחשוב שאינו רואה, זה קשה מן הראשון שאתה כופר בעיקר האמונה, ומי הוא זה אשר בשם ישראל יכונה שלא ימסור נפשו למיתות קשות כדי שלא יכפור בעיקר?! והן אמת כי הם דברי הרמב"ם, והביאו זקני הרמ"א ז"ל בסעיף ראשון משו"ע או"ח (סי' א, סעי' א') שוית' ד' לנגדי תמיד (תהלים טז, ח), הוא כלל גדול, עיי"ש. והנה מה אעשה כי יקום אל וכי יפקוד בזו הקושיא ומה אשיבנו, ובלי ספק נהיו נשאלים. ומצורף לזה דברי הזוה"ק פר' נח (זוהר ח"א, סא.) הובא בספר דרך חיים מלוקט משל"ה בפרשת נח: ר' חייא פתח ואמר "אם יסתר איש במסתרים" כו' (ירמיה כג, כד), עיין שם. והנה אין ישוב לזה הקושיא, רק מה שאמרנו חז"ל (סוטה ג.) אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות, ובודאי כוונת רז"ל הוא משום זו הקושיא, דבלא רוח שטות אי אפשר לשום בר דעת לעבור עבירה משום זו הקושיא, רק שנכנס בו רוח שטות ועל שוטה אין קושיא, ובאמת בשעת עבירה שוכח מכל זה, ואין נותן על לבו כלל שהשי"ת רואה, ואינו כופר רק ששוכח מכל וכל, ואם כן לפי זה קלקולו זה תקולו זה תקולו זה עבר עבירה במזיד, מכל מקום הוא בשוגג לפי שהיה שוכח שהשי"ת רואה והשגיח עליו בעת ההוא, אבל אם היה זכור בזה ודאי לא היה עושה, אם כן מצד זה הוא שוגג ומוטעה ושכוח מהעיקר", וכו' עיי"ש.

הרבי אומר בתורה מ"ז¹¹: שארץ ישראל היא בחינת תפילין. נמצא כששוהים בארץ ישראל, זה בחינת הנחת תפילין, ותפילין אסורים הרי בהסח הדעת, מתפילין אסור להסיה את הדעת!

כשיודעים וזוכרים שנמצאים בארץ ישראל, ויודעים שאנו נקראים 'על שם רבינו', ויודעים שנפשנו מושרשת בע' נפש, בע' פנים של תורה – כשזוכרים מכל זה, אזי אין באמת 'תחטא', לא חוטאים!

המשנה אומרת¹²: "האומר אחטא ואשוב אין מספיקים בידו לעשות תשובה". אדם שסומך על התשובה: 'אני ישוב בתשובה', הלא יש ענין של תשובה? לעת עתה הרי מותר לי לחטוא' – מן השמים מונעים ממנו לשוב בתשובה.

נמצא איפה שהתשובה גורמת לו לחטוא: 'מאחר ואפשר לשוב בתשובה הרי שמותר לי לחטוא'.

וכן הוא ביום כיפור, אדם שאומר: "אחטא ויום הכיפורים מכפר", נמצא שהוא סומך על יום הכיפורים – אדם כזה כזה אין יום הכיפורים מכפר עליו; וכי הקב"ה נתן לעמו יום כיפור כדי שתחטא!?

אדם שאומר בלבנו: 'מאחר ויש יום כיפור אלך ואחטא, הלא לבסוף יבוא יום שיכפר' – נמצא שיום כיפור גורם לו לחטוא: 'מאחר ויש תשובה מותר לי לחטוא, הלא אפשר לשוב בתשובה?' – נמצא שהתשובה גורמת לו לחטוא, ולכן משמים אין מספיקים בידו לעשות תשובה, על אדם כזה אין יום הכיפורים מכפר, הקב"ה לא נתן יום כיפורים כדי שיחטא¹³.

¹¹ וזל"ש: "ואנחנו בני ישראל, מקבלין השפע דרך ארץ ישראל. ושפע ארץ ישראל, היא הארת פני יעקב, הארת התפילין".

¹² גמ' יומא פה:

¹³ עי' בליקוטי הלכות סימני בהמה וחיה טהורה ה"ד, מ"ב: "ועל כן העוונות נתהפכין לזכיות על ידי התשובה, כי הכל על ידי בחינה הנ"ל, אבל בודאי אסור להאדם לסמוך על זה, חס ושלום, כי האומר אחטא ואשוב, אין מספיקין בידו לעשות תשובה. וזהו 'אין מספיקין בידו' דייקא, כי בודאי גם האומר אחטא ואשוב וכו' אם אף על פי כן עושה תשובה אחר כך בודאי מועיל לו תשובה, כי אין לך אדם

”עכשיו”

הענין של עבודת השם זהו משא ומתן שלם. אמנם איננו סוחרים ואיננו עוסקים במסחר, אולם גם עבודת השם זה משא ומתן, זה משא ומתן!

מה הפירוש משא ומתן? אדם שיש לו הכנסות, הוצאות, הוא מוציא, הוא מנהל חשבונות, הוא לא מרמה אחרים ושואחרים לא ירמו אותו – זהו משא ומתן! וכן הוא בעבודת השם, צריכים לנהל משא ומתן שלם עם היצר, שהרי הוא אינו שוקט על שמריו, הוא הולך, הוא ממשיך...

אם חושבים וסומכים שיעשו זאת לעת זקנה – שקר וכזב! לעת זקנה המצב גרוע פי כמה וכמה. בצעירותו האדם לפחות במיטב כוחו, הוא יכול ללכת במהירות, הוא מסוגל לקום, לרוץ מהר, אולם לעת זקנה? הוא סוהב את רגליו, הוא בקושי מצליח להניע עצמו, אפס ואין! זהו שקר וכזב, לעת זקנה לא יוכל לעשות מאומה!

ועוד, כיצד שיידך לומר זקנה? וכי אדם יודע מנין שנותיו עלי אדמות? וכי יש לו ביטוח? כמה יחיה? איזה זקנה?!...?

שעומד בפני התשובה, רק שאין מספיקין בידו לעשות תשובה, כי מאחר שאמר אחטא ואשוב, נמצא, שסמך עצמו לכתחילה על בחינת ההנהגה שלמעלה לבד, שמשם תיקון התשובה כנ"ל. ועל כן ענשו מדה כנגד מדה, שאין מספיקין בידו ואין מסייעין לו מלמעלה לעשות תשובה, אבל אם בעצמו יתגבר את עצמו לעשות תשובה, בוודאי יועיל לו, רק שקשה לו לשוב, מאחר שאין מסייעין לו כל כך מלמעלה", עייעו"ש.

הרבי אומר בתורה של 'היום אם בקולו תשמעו'^א – "היום!" אנשי שלומינו היו אומרים: 'עכשיו' זה עוד יותר מ'היום'; 'היום' זה יום שלם – 'עכשיו' זה הרגע הזה!^ב

"היום" משמעו, שיש לי רק 'היום', יש לי רק את היום הזה; 'עכשיו' זה עוד יותר מכך! היום פירושו שכל היום לפני, אתיישב בדעתי לעת ערב, לפני מנחה; אולם עכשיו – כל רגע זה 'עכשיו', 'עכשיו'!

אם מניחים את העכשיו – מניחים גם את היום, ואף את כל השנים כולם. אם בשעה שאני נזכר בעכשיו הוא מזולזל בעיני, וכשיש לי אפשרות לחטוף עוד כמה דקות, אני מזולזל בהם ואינני מחשיבם – ממילא גם יום שלם אינו חשוב בעיני.

אין מציאות כזו בעולם, אדם שיום שלם חשוב בעיניו שכל דקה לא תהיה חשובה בעיניו!

הלא מדוע 'יום' נחשב ליום? כל יום מורכב הרי מאלפי דקות? אם יום שלם חשוב בעיני, לא יכול להיות שדקות בודדות לא יהיו חשובות בעיני, ואם בעיני אין חשיבות לדקות בודדות, אין חשיבות גם לימים שלמים!

^א ליקוטי מוהר"ן סי' רע"ב, זל"ש: "היום אם בקולו תשמעו" (תהלים צה), זה כלל גדול בעבודת השם, שלא ישים לנגד עיניו כי אם אותו היום, הן בעסק פרנסה והצטרפותו צריך שלא יחשוב מיום לחבירו כמובא בספרים, וכן בעבודתו יתברך לא ישים לנגד עיניו כי אם אותו היום ואותו השעה. כי כשרוצין ליכנס בעבודת ה', נדמה להאדם כאילו הוא משא כבד, ואי אפשר לו לישא משא כבד כזו. אבל כשיחשוב שאין לו רק אותו היום, לא יהיה לו משא כלל, וגם שלא ידחה את עצמו מיום ליום, לאמור מחר אתחיל, מחר אתפלל בכוונה ובכח כראוי, וכיוצא בזה בשאר העבודות, כי אין לאדם בעולמו כי אם אותו היום ואותו השעה שעומד בו, כי יום המחרת הוא עולם אחר לגמרי. היום אם בקולו תשמעו, 'היום' דיקא, והבן".

^ב עי' שיח שרפי קודש - ח"ו, רל"ג: אמרו אנשי שלומנו לענין הזריזות הנדרש בעבודת ה', שאין לו לאדם אלא אותו הרגע שעומד בו, ואין שייך בה שום דחיה לומר למחר אתפלל, ולמחר אלמד וכדומה. וכמו שאמרו רז"ל (אבות ב, ד) אל תאמר לכשאפנה אשנה שמא לא תפנה. וכן אמרו (עירובין כב). "למחר" לקבל שכרם. כשהמכוון בתיבת "למחר" הוא לעולם הבא ולעתידי לבוא, כי אין לנו בעבודתנו במצות ומעשים טובים כפי יכלתו, ויותר מכך, רק את בחינת "ועכשיו", עכשיו ממש. לחטוף אותו רגע שעומד בו, למלאותו בתורה ותפלה ומעשים טובים כפי יכלתו ויותר מכך. וכן מרגע לרגע ומעכשיו לעכשיו. (וכמבואר היטב בליקו"מ תו' רע"ב על הכתוב היום אם בקולו תשמעו, עיי"ש).

מהיכן נובע הדבר שהאדם מבלה כל שנותיו בתאוות עולם הזה? (כי חושב לבנו):
 'הלא יש לי עוד שבעים שנה לחיות? הלא יש לי עוד שבעים שנה להתענג? שמונים
 שנה, שבעים שנה'... ולכן, מאחר ויש לו כל כך הרבה זמן, ממילא אינו מעריך את
 זמנו, הוא מסוגל לבזבז חצי שעה, שעה. הוא יבלה עשר דקות פה, חמש עשרה
 דקות שם: 'מה קרה? הלא יש לי עוד שבעים שמונים שנה לחיות?!' - זהו שקר
 וכזב!

אם בעיני האדם יש ערך לשבעים שנה, והוא יודע שבעוד שבעים שמונים או
 תשעים שנה הוא הולך לעולמו, אזי כל דקה חשובה בעיניו. יהודים שחשבו על
 התכלית - איך הם שמרו על כל רגע...

אפילו אם יחיה אדם אלפי שנים; כתוב בתורה שנח חי תשע מאות חמישים שנה,
 ומתושלח חי תשע מאות שישים ושבע שנים, וגם הם כבר נפטרו מזמן מן העולם.

העובדה שהאדם יכול לבוא לידי טעות מרה כזו נובעת רק מזה שהוא שוכח את
 האמת הזו, הוא שוכח עצמו לגמרי.

ואם בשכחה עסקינן⁸⁶, אזי אין נפקא מינה אם זה מתחיל בגיל תשעים או בגיל
 שלושים או בגיל עשרים, אם נותנים לרעיון של שכחה לחדור למה, אזי אין נפקא
 מינה אם זה בגיל עשרים או בגיל שלושים...

"נשכחתי כמת מלב"

הרבי אומר: "כי צריכין לשמר מאד את הַזְכָּרוֹן". 'שכחה', אומר הרבי, זו 'מיתת
 הלב', ממילא יש מיתה. אדם ששוכח את הרעיון והזיכרון בעלמא דאתי - זה כבר
 נקרא מיתה, מיתת הלב.

⁸⁶ ליקוטי מוהר"ן נ"ד, אות א': כי צריכין לשמור מאד את הזכרון, שלא יפול לשכחה, בחינת מיתת
 הלב. ועיקר הזכרון הוא לזכר תמיד בעלמא דאתי, שלא יהיה בדעתו, חס ושלום, שאין עולם אלא
 אחד!, וכו', עיי"ש.

יש 'מיתת הגוף' ויש 'מיתת הלב' - שהלב מת. הגוף מתהלך, אוכל ושותה, אך לכו מת בקרבנו. אומר הרבי: מאחר והאדם אינו שומר את הזיכרון בעלמא דאתי, הרי זו מיתת הלב: "נשכחתי כמת מלב^{כב}". שכחה זו מיתת הלב.

דוד המלך לא ישן 'שיתין נשמי^ג'. אומר הזוהר הקדוש: 'חי מדבק בחיים^ד'. דוד המלך היה 'חי', ושיתין נשמי זה בחינת 'מיתה'. דוד המלך לא טעם מימיו טעם מיתה, משום ש'חי מדבק בחיים'.

הוא היה איש חי ולכן דיבק עצמו בחיים, הוא לא רצה לטעום טעם מיתה מימיו, שהרי 'אין מת מדבק בחיים' - 'חי מדבק בחיים!'. והוא היה חי, היה לו שייכות עם 'חי עולמים'. הלשונות בזוהר שם הם פשוט תענוג!...

אכן במקום אחר מביא הזוהר הקדוש: "לא המתים יהללו קה" - 'שאני הני דאקרי חיים^ה!'

ברגע שעוזבים את הזיכרון בעלמא דאתי, נופלים לבחינת מיתה.

צריך לדבר על זה דיבורים להשם יתברך, להחדיר זאת לראש היטב, לדבר לליבו ענין זה היטב היטב, שיקבע בלבו לעולם: 'כשאני עוזב את הזיכרון מהשם יתברך אני בבחינת מיתה'.

ולכל הדיבורים הללו צריך לצרף גם 'להיות בשמחה תמיד', "מצוה גדולה להיות בשמחה תמיד^ו!". לפעמים כשמדברים דיבורים כאלו עלולים ליפול לעצבות - לא! "מצוה גדולה להיות בשמחה!". אדרבה! כשאפעל בעצמי להיות בשמחה תמיד, זה

^כתהלים לא.

^{כג}גמ' סוכה כו:

^{כד}ויגש רז.

^{כה}ח"ג, רפז:

^{כו}ליקוטי מוהר"ן תניינא כ"ד.

בעצמו יועיל לי לזכור טוב יותר, הזיכרון שלי יחזיק מעמד טוב יותר, שהרי על ידי עצבות בא שכחה, עצבות מביאה לידי שכחה¹⁰.

פצצת אטום!

זהו 'משא ומתן!', כולנו אנשי משא ומתן, צריך לנהל משא ומתן, להתרוצץ בכל פינה, לשמוע דיבורים של הרבי, לדבר להשם יתברך, לשמוע מחבר, ולהרבות בתורה ותפילה!

גם ליצר יש משא ומתן, כך מובא בהקדמה לתיקונים¹¹: "הבא להרגך" – זהו היצר הרע, הוא בא להרגך, הוא בא לפני השם יתברך עם טענות דבר יום ביומו, על כל אחד הוא מקטרג. ור' יצחק בער¹² הוסיף עוד: 'הוא אף מזיל דמעות', הוא גם יודע לבכות – אותו אחד ש'בא להרגך'...

מובא בספרים, שהמקטרג בא עם דמעות, הוא מקטרג עם דמעות... (אחד הנוכחים: עשו הזיל דמעות!) כן, והעצה לזה היא: 'השכם להרגו', השכם – משכימים מוקדם ככל האפשר, האדם כבר נוכח, האדם כבר נמצא!

¹⁰עיי' 'ליקוטי עצות' - ערך 'שמחה', ע"פ ליקוטי מוהר"ן נ"ד, אות י"ג: "כל התאוות באים מכח המדמה, כח הבהמיות, והתגברותו הוא על ידי עצבות שהוא רוח נכאה, רוח רעה, ועל ידי זה התגברות השכחה, ששוכח תכליתו ואינו זוכר בעלמא דאתי, כראוי לזכר בכל יום בכלל ובפרט (כמו שכתוב ב'זכרון', אות ד'). ועל כן צריכין להתגבר להיות בשמחה תמיד, שעל ידי זה עקר הכנעת המדמה, ועל ידי זה יזכה לזכר בעלמא דאתי בכל יום!".

¹¹דף יא.

¹²מטעפליק, מגדולי תלמידי מוהרנ"ת. הוא ואחיו ר' יקותיאל נולדו מברכתו של ר' יקותיאל המגיד מטירהאויצע. גר בטירהאויצע ואח"כ עבר לטעפליק. אפילו המתנגדים העידו עליו שהוא צדיק תמים. בעת זיקנתו אמר שבכל מקום שהוא פותח את הליקוטי מוהר"ן הוא רואה חידושים נוראים. נפטר בשנת תרי"ד ומנו"כ בטעפליק.

זה לכד – עצתו של הרבי: 'להשיח כל ליבו לפני השם יתברך', 'אשפוך לפניו שיחי' – זה הרי נורא, זו הרי עצה נפלאה!

זהו כלי זין נפלא ביותר להילחם כנגדו! את המכה שהוא חוטף – הוא חוטף רק מחסיד ברסלב על ידי עצת ההתבודדות שמפרש כל שיחתו וכל ליבו להשם יתברך!

ברסלב חסידים – האם אלו שיכולים לתת לו את המכה! אחרים?! כן יש יהודים ראי שמים, אבל לתת את המכה – לספר כל ליבו להשם יתברך, 'אשפוך לפניו שיחי'... מחסיד ברסלב הוא חוטף את המכה משום שהוא מספר כל ליבו להשם יתברך!

הוא הוא המקטרג! מיהו זה שמפיץ עכשיו התנגדות? הכל הוא, הכל אותו אחד! מדוע? כי הוא יודע שאם עם ישראל ישתמשו בכלי זין זה – יש להם 'פצצת אטום' בידים!

מאחר וחסידי ברסלב מחזיקים ברשותם 'כלי זין' זה, הוא לא נותן שיתקרבו אליהם, ולכן יש מתנגדים, יש בוידעם... הוא מבלבל... הכל בגלל שהם מחזיקים ברשותם כלי זין של להשיח כל ליבו להשם יתברך, וזו מכת מחץ עבורו!

לספר כל ליבו להשם יתברך, כל מה שעובר עלי, אשפוך לפניו שיחי – זו מכה חזקה עבורו!

(רלו"צ פונה לנוכחים בשיעור:) מדוע אתם שותקים? אמרו איזה דיבור! וכי בעל דרשן אני?!...

"עיי' בספה"ק "ליקוטי עצות" - ערך 'תפלה' אות ב' (ע"פ ליקוטי מוהר"ן סי' ב'): "עיקר הכלי זיין של איש הישראלי הוא התפילה, וכל המלחמות שצריך האדם לכבש הן מלחמת היצר הרע הן שארי מלחמות עם המונעים והחולקים הכל על ידי תפילה ומשם כל חיותו. על כן מי שרוצה לזכות לקדושת ישראל באמת צריך להרבות בתפלות ובקשות ושיחות בינו לבין קונו, כי זה עיקר הכלי זיין לנצח המלחמה!".

מעשה מבטחון

(ר' משה: מתי סיפר הרבי את המעשה מבטחון?) יודעים שהרבי סיפר מעשה זה, אולם איננו יודעים מתי.

(ר' משה: רבי נתן הדפיס את המעשה?) הרבי סיפר את המעשה, אך מתי ומה איננו יודעים. האמת שכן שמעתי משהו, אך דברים בלתי מבוררים.

(אחד הנוכחים: כמדומני כתוב: 'שנת תקס"ו') זה לא מבורר.

(השואל: את המעשה סיפר הרבי בעל פה או בכתב?) הרבי סיפר את המעשה, אולם מתי ואיך ומה, איננו יודעים. כבר ניסתי לברר אצל הרבה אנשים. דבר אחד יודעים בבירור, שהרבי הוא זה שסיפר מעשה זה.

"ביום ההוא אברו עשתנותיו"

(ר' משה: מי הוא זה שאמר 'עשתנותיו'? ר' ישראל לייב מבאפאליע, זה שרצה להיות?... כן כן.)

(ר' משה: מספרים עליו סיפור שלם?) כן כן, הכל אתה יודע, הכל אתה יודע... (ר' משה: סיפרתם זאת לפני שבועיים).

(ר' משה: הוא כותב כאן שמנהגו היה להתפלל, וכל הלילה לשהות בציון!) הוא היה עובד השם מופלג^{ע"י}.

(ר' משה: את הילדים שלו עוד הספקתם להכיר?) לא! (ר' משה: ר' אשר!) הוא הכירו – ר' יוחנן גלנט.

^{ע"י}נדפס בכמה דפוסים בסוף ספה"ק "סיפורי מעשיות", ובשיח שרפי קודש ח"א, אות תקי"ד.

^{ע"י}עי' אבניה ברזל, שו"ס מרבי נחמן טולטשינער, אות ס"ו; ובשיח שרפי קודש (ישן) ח"ג, אות ש"ו.

^{ע"י}"הוא הכיר את רבי נתן, יש הרבה מה לדבר ממנו, הוא היה עובד השם מופלא – ר' ישראל לייב. הוא

נהג להתפלל שעות על גבי שעות, היה עובד השם גדול". (רלו"צ. טייפ, אדר תשל"ח)

(ר' משה: והם כולם היו ברמלבר חסידים?) כן!

'באפאליע' זו עיר סמוכה לאודסה, לא הרחק מאודסה. כשנוסעים בדרך מאודסה לאומן, עוברים דרך העיר באפאליע. (ר' משה: עם רכבת או ברכב פרטי?) כשנוסעים ברכבת עוברים דרך באפאליע, ברכב פרטי אינני יודע.

(ר' משה: זו עיר גדולה?) עיירה...

"ביום ההוא אבדו עשתנותיו", לכל אחד יש תוכניות, ככה, ככה - "אבדו עשתנותיו"!..."

הרבי רצה שאת הישוב הדעת הזה יהיה לנו בחיים חיותינו! בשעה שאדם נפטר אזי "אבדו עשתנותיו", הכל הולך ונעלם!

(השואל: הוא היה חוזר על המילים "אבדו עשתנותיו" מספר פעמים?) כן, הוא היה משתהה שם.

איי איי, כל אחד מורה היתר לעצמו, ככה ככה, אולם לבסוף "אבדו עשתנותיו!" כדי לזכות לישוב הדעת האמיתי לו צריך לזכות, צריך להרבות בתפילה להשם יתברך שיזכנו לחטוף את הישוב הדעת הזה^ע. זה כבר יחולל שינוי כזה... זה מסדר אחרת את כל הסדר - הישוב הדעת!

^ע עיי' שיח שרפי קודש ח"ג, תי"ד: "אנ"ש שהכירו את רבי ישראל ליב מבאפאליע, שהיה מהעובדי ה' הגדולים עוד בזמן מוהרנ"ת, סיפרו שהיה מתפלל בכוחות ובהתלהבות עד להפליא וכשהיה מגיע לתיבות: "ביום ההוא אבדו עשתנותיו" שבפסוקי דזמרה שבתפלת שחרית, היה חוזר עליו הרבה, עד שהזדעזעו מפחד יום הדין כל השומעים אותו".

^ע עיי' שיחות הר"ן מ"ז.

(ר' משה: האם שמעתם שר' יצחק נשען פעם בשבת על השולחן, ורבי נתן העיר לו: 'בשבת יושבים זקופים'?) אינני יודע, לא שמעתי.

(ר' חיים שלמה שואל שאלה שאינה נשמעת ברור בהקלטה, ורלווי"צ עונה לו על שאלתו): אותו אחד שרצה לשהות בחדרו של רבי נתן בלילה (לראות מקרוב סדר עבודתו), אותו אחד ישן! רבי נתן הרדים אותו!

(ר' משה: שמעתם על כך שרק פנחס יהושע היה שוהה שם, ופעם אחת כשר' פנחס יהושע נכח שם, רבי נתן אמר לו משהו?) "תסתתר כמו שאביך הסתתר!".

"כך נדפס באבניה ברזל. ר' יצחק ז"ל ישב לפני אביו מוהרנ"ת ז"ל בשבת קדש אצל השלחן ונשען בידו על השלחן. אמר לו מוהרנ"ת ז"ל בשבת זיצט מען גלייך (בשבת יושבים ישר).

"עיי' שיח שרפי קודש ח"ב, רי"ב: סיפר רבי נחמן בן רבי עוזר, שמוהרנ"ת ז"ל לעת זקנותו, הקפיד דייקא שלא ילון יחידי על ה"אויבער שטיבל" (- עליית הבית), ואותו גדל מוהרנ"ת אחר פטירת אביו, ובהיותו נער היה לקחו מוהרנ"ת ללון עמו ובכל פעם היה מתפאר, שעתה יזכה לשמוע איך שאומר מוהרנ"ת תיקון חצות, ולראות עבודתו שאחר חצות, ועשה במכון בשכבו על מטתו עצר עצמו בכל כוחו לבלי להירדם עד שעת חצות, ואז קם מוהרנ"ת זכרונו לברכה וניגש אליו ושאל אותו: מדוע אינך ישן? וכיסה אותו באיזה בגד, ותיכף נפל עליו שינה, וישן עד הבוקר, וכן היה כמה לילות. (אבני"ה ברזל).

"עיי' שיח שרפי קודש (ישן) ח"ג, תי"ח: לאחר פטירתו של רבי יצחק אייזיק יוסף ז"ל, דאג מוהרנ"ת לבניו היתומים, ולקח את בנו רבי פנחס יהושע וגידלו בביתו, והיה ישן אצלו בעלייתו, כי מוהרנ"ת היה שוהה רב הזמן בעליה שבביתו, ולא רצה לישן לבדו, וסיפר שפעם השתדל והתאמץ להיות ניעור כדי לראות ולהביט בסדר הנהגתו ועבודתו של מוהרנ"ת לאחר חצות הלילה, כשהבחין בזה מוהרנ"ת, ניגש אליו ואמר לו: מחביא אתה את עצמך ממני, החבא כאביך שהתחבא והעלים את עצמו. "דו באהאלסט זיך פון מיר, באהאלט זיך ווי דייך טאטע האט זיך באהאלטן". כי היה רבי יצחק אייזיק יוסף צדיק גדול ועובד ה' מפלג, והיה נסתר מאד.

(לא ברור. מדברים משיחה מ"ז, בשיחות הר"ן)

גם כָּבֵר הוֹכִיחַ אֶת אֶחָד מֵאֲנָשִׁים כָּאֵל, שֶׁהִתְאַוָּה לְהִיט מִפְּרָסָם וְאָמַר לוֹ: הֲלֹא
לֹא תוֹכֵל אֶפְלוֹ לְכַרְךָ בְּרֶכֶת הַמְּזוֹן בְּאַמַּת, כִּי תִצְטָרֵךְ בְּכָל מַעֲשֵׂיךָ לְבִנּוֹ
שִׂיתְקַבְּלוּ מַעֲשֵׂיךָ בְּעֵינַי בְּנֵי אָדָם וְלֹא תוֹכֵל לַעֲשׂוֹת שׁוֹם עֲבוּדָה קִלָּה לְשֵׁם שְׁמַיִם

'שעה' או יותר?

(ר' משה: שם באמת^{עב} כותב הרבי שצריך ליישב עצמו שעה אחת, ושהיה לו חרטת. האם לכך
התכוון הרבי כשדיבר מ'שעה' שברון לב?) אני יודע? מן הסתם...

(ר' משה: כמדומני שבליקוטי מוהר"ן תנינא, תורה כ"ה, אומר הרבי: "שעה או יותר, ושאר כל
היום יהיה בשמחה"^א. ובליקוטי עצות (התבודדות אות כ"ג), כתוב: "איזה שעות ביום"^א. ובליקוטי
תפילות בחלק שני, תפילה כ"א, כתוב שיהיה כל היום בשמחה, משום ששברון לב מותר שיהיה רק שעה
אחת ביום^ב. ובתפילה שאחריה, תפילה כ"ב, הוא מבקש שאזכה ל'בלות רוב היום והלילה בהתבודדות'^ב
- מיד בתפילה שאחריה. ובליקוטי עצות כאן (התבודדות כ"ג) כותב רבי נתן שיקבע לעצמו איזה שעות

^{עב} שם בתחילת השיחה, וז"ל"ש: "צריך לזה זכיה גדולה שיזכה לישוב עצמו שעה אחת ביום ושיהיה
לו חרטת על מה שצריכין להתחרט!".

^א וז"ל"ש: "ההתבודדות הוא מעלה עליונה וגדולה מן הכל! דהיינו לקבוע לו על כל פנים שעה או יותר
להתבודד לבדו באיזה חדר או בשדה, ולפרש שיחתו בינו לבין קונו בטענות ואמתלאות בדברי חן
וריצוי ופיוס, לבקש ולהתחנן מלפניו יתברך, שיקרבו אליו לעבודתו באמת... ואת כל אשר עם לבבו
ישיח ויספר לפניו יתברך, הן חרטת ותשובה על העבר, והן בקשת תחנונים לזכות להתקרב אליו
יתברך מהיום ולהלאה באמת, וכיוצא בזה כל חד לפום דרגיה. ויזהר מאד להרגיל עצמו להתמיד
בזה מדי יום ביום שעה מיוחדת כנ"ל, ושאר היום יהיה בשמחה!".

^{אב} וז"ל"ש: "על כן צריכים ליחד לו איזה שעות ביום לפרש שיחתו בלב נשבר, ואז לבד יהיה לו לב
נשבר, ושאר כל היום יהיה בשמחה!".

^{בב} וז"ל"ש: "כי כבר לימדנו שעל זה צריכין לייחד שעה אחת ביום, לשבר לבנו ולפרש שיחתנו לפניך
על כל מה שעבר עלינו, אבל כל היום כולו צריכין להתחזק בשמחה, ולהכריח עצמנו בכל כוחותינו
לבא לשמחה גדולה שהוא עיקר קדושת ישראל!".

^{בב} וז"ל"ש: "רבונו של עולם, עזרני לפרש כל שיחתי לפניך בכל יום ובכל עת תמיד זכני והושיעני
שאזכה להרבות בשיחה ביני לבין קוני, עד שאזכה לבלות רוב היום והלילה על ענין זה כל ימי חייל!".

ויפרש כל ליבו להשם יתברך, תפילות ותחנונים⁷². אחר כך כותב רבי נתן (שם סוף אות י"ג, ובאות ט"ז):
 "ע"כ צריך כל אחד לראות שיהיה לו קביעות של שעה". על תורה זו שלא יהיה לו שברון לב כי אם שעה
 אחת ביום כותב רבי נתן אחר כך: "כמה שעות שברון לב". גם כאן הוא כותב: "איזה שעות ביום שיפרש
 שיחתו לפני השי"ת. השאלה היא, האם במקומות שכתוב שעה, הכוונה 'שעה על השעון', או שעה
 הכוונה: "יבלה רוב היום והלילה בהתבודדות"?)

יש אנשים שמסוגלים להתבודד שעות רבות, לילות שלמים, לילות שלמים בימות
 החורף; לילה חורפי ברוסיה, מחצות לילה בשעה אחת עשרה ועד אור הבוקר
 בשעה שמונה יש תשע שעות, היו אנשים כאלו שהיו מסוגלים להתבודד לילה
 שלם!

(ר' משה: וצעקו כל הלילה, לא רק דיברו; יכול להיות התבודדות כזו שרק מפרש שיחתו). לא, יש
 חילוקים, לא אצל כולם היה אותו דבר.

(ר' משה: השאלה היא, האם אין זה ריבוי אור להרבות בשברון לב יותר משעה שעתיים?) "ישבר
 לבו" הכוונה התבודדות, וכשהרבי אומר: "מצוה גדולה להיות בשמחה תמיד",
 משמע, שגם השעה שברון לב אסור שתהיה מהולה בעצבות, עצבות זה לא שברון
 לב, עצבות ושברון לב הם שני דברים נפרדים⁷³, עצבות נוהג בתשעה באב, ושברון
 לב ביום הכיפורים.

אותם ה' עינויים שיש בתשעה באב, יש ביום כיפור, אולם ביום כיפור מברכים
 בשם ומלכות שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה, ואילו תשעה באב זה תשעה באב.

בתשעה באב נאמר: "אבל יחיד עשי לך". ואילו ביום כיפור - מביא רבי נתן
 בליקוטי הלכות⁷⁴, כמדומני בשם האר"י הקדוש, לשון הזוהר: "דמיין למלאכים
 ממש⁷⁵!", עם ישראל דומים אז למלאכים ממש, מלאכים אינם אוכלים, ואנחנו, בזה

⁷² וזל"ש: "כבר מבואר, שהתבודדות הוא מעלה גדולה ודרך נכון וישר מאד להתקרב על ידי זה לשם
 יתברך. וצריך כל אחד לקבוע לו על זה איזה שעות ביום, שיפרש שיחתו לפני השם יתברך בלשון!".

⁷³ עיי' בשיחות הר"ן מ"ה: "אחר לב נשבר בא שמחה, וזה סימן אם היה לו לב נשבר כשבא אחר כך
 לשמחה".

⁷⁴ עיי' ליקוטי הלכות גיטין ה"ג, כ"א-כ"ב; ובהלכות יבום ה"ג, ט'-י'.

⁷⁵ עיי' זוה"ק תצוה קפ"ה:

שאנחנו צמים ביום כיפור, אנחנו דומים למלאכים ממש. ואילו תשעה באב זה ענין של 'אבל יחיד עשי לך'.

יום כיפור מהדרים הרי ללבוש כסות נקיה, בגדים לבנים, מדליקים נרות, ומברכים ברכת "שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה".

שברון לב ועצבות הם שני הפכים. אדם שלבו נשבר בקרבו יוכל לפרש שיחתו להשי"ת בנקל, ואילו עצבות גורמת לאדם שאין לו דיבורים כלל וכלל^פ.

(השואל: נמצא איפה, שגם בשעה התבודדות צריכים להיות בשמחה?) אכן כן! (השואל: כיצד יתפרש לפי זה 'ושאר כל היום יהיה בשמחה')? 'רק' בשמחה – בלי שברון לב. הלא בתורה י' תנינא^פ אומר הרבי: 'ולבוא לישוב הדעת, זה רק על ידי שמחה! רק על ידי שמחה! אי אפשר לזכות לישוב הדעת כי אם על ידי שמחה!'

"ב'שמך י'גילון כ'ל ה'יום!" (ר"ת בכיה). "עיקר מעלת הבכיה כשהיא באה מתוך שמחה^ז!". יש מין עבודה כזו, שהאדם מחמת גודל שמחתו מזיל דמעות מעיניו.

כשמתראים לפעמים עם אח או אבא אחרי זמן רב שלא ראו זה את זה, אזי מגודל השמחה באים לידי בכיה. "עיקר מעלת השמחה כשהוא מתוך שמחה", "בשמך

^פע' שיחות הר"ן מ"ב: "עצבות הוא כמו מי שהוא בכעס וברוגז כמו שמתרעם ומתלונן עליו יתברך חס ושלום על שאינו עושה לו רצונו. אבל לב נשבר הוא כבן המתחטא לפני אביו כתינוק שקובל ובוכה לפני אביו על שנתרחק ממנו וכו' ועי' במקום אחר מזה".

^פזל"ש ע"פ ספה"ק ליקוטי עצות - ערך 'שמחה', אות כ"ז: "על ידי מרה שחרה ועצבות, המח והדעת בגלות וקשה לו לישוב דעתו לשוב אל ה', ומחמת זה הוא רחוק מהשם יתברך. כי עיקר מה שהעולם רחוקים מהשם יתברך הוא מחמת שאינם מישבין עצמן היטב, מה התכלית מכל העולם. אבל על ידי שמחה, המח מיושב ויכולין לישוב עצמו היטב, כי שמחה היא עולם החירות. ועל כן כשמקשר שמחה לדעתו, אזי דעתו בחירות ואינו בגלות, ויוכל להנהיג המח והדעת כרצונו, לישוב דעתו היטב מה התכלית מכל עניני העולם הזה. ועל ידי זה ישוב אל ה'".

^זע' בליקוטי מוהר"ן סי' קע"ה, וזל"ש: "עיקר מעלת הבכיה הוא כשהיא מחמת שמחה וחדוה ואפילו החרטה טוב מאד שתהיה מחמת שמחה, שמרוב שמחתו בהשם יתברך, הוא מתחרט ומתגעגע מאד על שמרד נגדו בימים הראשונים, ומתעורר לו בכיה מחמת רוב השמחה, וזה עיקר מעלת הבכיה, שתהיה מחמת שמחה, וזה בכיה הוא ראשי-תבות ב'שמך י'גילון כ'ל ה'יום (תהלים פ"ט) שעיקר הבכיה שתהיה מחמת שמחה בשמו יתברך!".

יגילון כל היום!" - פסוק זה נאמר הרי בראש השנה - ו"עיקר מעלת הבכיה כשהוא מתוך שמחה"³².

בתורה אחרת³³ אומר הרבי, שעצבות היא עבודה זרה, "עצביהם". וכי שעה אחת מותר לעבוד עבודה זרה? עצבות היא עבודה זרה! וכי יעלה על הדעת שיהיה לאדם שעה התבודדות בעבודה זרה? וכי מותר לעבוד עבודה זרה שעה אחת ביום?...!

תיכף כשארם רוצה...

(ר' משה: מה באמת הפירוש בדבריו של הרבי³⁴: "ודע, שתכף כשארם רוצה לפגם בעבודתו יתברך, אזי תכף היא עברה גדולה פשיש לו עצבות, חס ושלום". וכי רק אז היא עבירה גדולה? כתוב פעמיים 'תכף': 'שתכף כשארם רוצה', 'אזי תכף היא עבירה'. מה הפירוש תכף היא עבירה, וכי בהמשך הזמן העצבות איננה עבירה?) כשארם נכנס בעבודת השם אזי על פי רוב ליבו נשבר בקרבו, ולכן: 'תכף כשרוצה להכנס בעבודת השם, אזי תכף היא עבירה כשיש לו עצבות ומרה שחורה'.

מדרך העולם, כשארם נכנס בעבודת השם, נופל עליו פחד ומורא, לכן: 'תכף היא עבירה'. תכף כשרוצה להכנס בעבודת השם, מיד בתחלת דרכו כשעדיין לא נכנס כל כך בעבודתו - תכף היא עבירה כשיש לו עצבות.

³²עי' גם שיחות הר"ן מ"ה: "אחר לב נשבר בא שמחה, וזה סימן אם היה לו לב נשבר כשבא אחר כך לשמחה!".

³³ליקוטי מוהר"ן כ"ג, וז"ש ע"פ ליקוטי עצות 'ממון ופרנסה' אות י"ד: המשוקעים בתאוות ממון שהוא עבודה זרה ממש, הם בעלי חובות תמיד עד שמתים בעלי חובות כנ"ל, וכל ימיהם הם סובלים מרירות ועצבות ודאגות מחמדת הממון. וכל מה שיש לו ממון יותר יש לו דאגות ועצבות ביותר, כי נתקשר יותר להעבודה זרה שהיא עצבות ומרה שחורה, חושך מיתה. והממון שלו אוכלת ימי חייו, כי היא מכלה חייו על ידי טרדות ודאגות של הממון.

³⁴ליקוטי מוהר"ן תניינא סי' מ"ח.

(ר' חיים שלמה: המעשה עם ר' ברוך'ל, מה היה המעשה?) היה איזה מעשה, ר' ברוך'ל השיח את צערו לפני ר' ניסן קאוולער על שפגע בכבודו של הרבי, מעשה שלם עם קטע מהזוהר. הוא השיח צערו על שזה זמנים טובא שהבעל שם טוב לא התגלה אליו. לאחר זמן מה כשהתגלה אליו, שאל אותו ר' ברוך'ל: 'סבא, מדוע הגעת עכשיו?'. ענהו הבעש"ט: 'בחרתי עצמי להיות אצל ר' נחמן!'

זה מודפס היכן שהוא? (אחד הנוכחים: בחיי מוהר"ן! ^{צ"ד})

ידום וישתוק

(מדבר אודות אברכים שיש להם מניעות מבני ביתם בתחילת התקרבותם לרכינו הקדוש!)

אחד סיפר לי שאשתו רודפת אותו, היא איננה מרוצה שהוא יהיה ברסלבר. (אמרת לי:): אתה שואל אם לעזוב את חסידות ברסלבר? מה אתה שואל?! אומר לי האברך: 'לא, אבל מה אעשה?'

(אמרת לי:): מה הפירוש 'מה תעשה?'. אל תדבר נגדה, אל תענה לה, שתראה שהיא מדברת ואתה אינך משיב כנגדה, אתה ממשיך בעבודת השם, לקיים: "עיקר התשובה ידום וישתוק!" ^{צ"ה}, וממילא המצב בכיתך ילך וישתפר!

^{צ"ב} מודפס בחיי מוהר"ן צ"ב: אמר המעתיק שמעתי שסיפר הרב רבי ניסן קאווליר, אחד מגדולי המקורבים של הרב הצדיק הקדוש רבי ברוך זצ"ל, לפני המגיד מטירהאוויצע זצ"ל, אשר פעם אחת בא אל הרה"ק רבי ברוך זצ"ל וראה אותו נעצב מאד, ושאל אותו: מה זאת? והשיב לו: שזה כמה זמנים שלא ראה את הבעש"ט זצוק"ל, וכל אימת שבא על קברו אינו מוצא אותו ועתה ראיתי אותו ושאלתי אותו מה זה, והשיב לי, שהוא נמצא אצל רבי נחמן. ואמר בזו הלשון: "ער האט זיך פארקליבן צו ר' נחמן'ען" (הוא בחר עצמו אצל ר' נחמן).

^{צ"ג} עיי' בליקוטי הלכות ברכת הפירות ה"ה, אות י"א, ע"פ ליקוטי מוהר"ן סי' ו': ובשביל זה צריכין לסבול בזיונות ושפיכות דמים הרבה קודם שמתקרבין להצדיק האמת. ואפלו אחר שמתקרבין צריכין בכל פעם לסבול שפיכות דמים הרבה מאד והכל הוא לטובה גדולה, כי זה עיקר תשובתו. ועי"ז דייקא הוא זוכה לעמוד על עמדו לבלי להתרחק מהשי"ת ומהצדיק על ידי כל מה שעובר עליו, כי על פי התורה הנ"ל מבואר שהכל בחינה אחת ממש, כי עיקר התשובה הוא על ידי מה ששומע בזיונו ושותק וסובל שפיכת דמים שעל ידי זה נעשה בחינת אדם וכו'. שזהו גם כן בחינת התקרבות

אמרתי לו: 'אם רצונך להחזיק מעמד - תשתוק, אל תלך כנגדה, תנהג בדרך ארץ כלפי אביך!

איזה יהודי מבלגיה ביקר אצלי בבית וסיפר שהוא שהה בציון הקדוש באומן, והגוייה (בעלת הדירה הסמוכה לציון רבינו הקדוש) לא הניחה לו לסיים את התיקון הכללי. עד הכא והכא הסתכסכה הגוייה עם הנהג שם, וככה הצליח לסיים את העשרת מזמורי תהילים. בהמשך התקשרה הגוייה, והגיע אחד מטעם הממשל, ואמר לו: 'הנך רשאי ללכת לכל מקום שתבחר, אך 'לקבר רבי נחמן' לא!

ככה אמרו לו: 'הנך רשאי ללכת לכל מקום שתבחר, אולם 'קבר צדיק נחמן לא!'. לא מזמן הוא היה כאן, וסיפר לי שהיה בציונו של הרבי למשך זמן מועט, כמה דקות בודדות...

(ר' חיים שלמה: התייסדה שם חבורה שלימה בבליגה!) כן כן, כבר התעורר שם גם 'קול הברה'³¹... הם התקבצו יחדיו בשבועות, הייתה שם התעוררות גדולה, התפללו כמו שמתפללים בבני-ברק, עם קולות, אז נהיה קול הברה, האָ האָ!

(אחד הנוכחים: גם הראש ישיבה שם התקרב...)

להצדיק שהוא בחינת משה שהוא בחינת נקודה העליונה. והתלמיד המתקרב אליו הוא בחינת נקודה התחתונה וכו'. שזה אי אפשר לזכות כי אם על ידי שפיכות דמים ובזיונות הרבה כנ"ל. נמצא, כשסובל בזיונות ושפיכות דמים כדי להתקרב להצדיק זהו עיקר תשובתו.

³¹עיי' ליקוטי מוהר"ן כ"ב, אות ז': "וקול הברה הוא - דע, כי כשנתעורר קול דקדושה, אזי מתעורר ממנו קול דסטרא אחרא, כי על ידי העבירות נבראים מחבלים, והם צועקים: הב לן מזוני! הב לן חיי! וכשאין מתגבר ומתעורר קול דקדושה, הם נחים; אך תיכף שמתעורר קול דקדושה, הם מתעוררים תיכף ומתחילין לצעוק ולקטרג נגדו, וזהו קול הברה שיוצא מקול הקדושה".